

YABAR SSOBA YA'A YESUS KRISTUS, RE MARKUS ATTIYA

YABAR SSOBA YA'A YESUS ANI MA'A RRE
(1:1-13)

Yohanes, ne nam tamatu danttir, dongalu'uni fedi Yesus

1 ¹ Yabar re ssoba ya'a Yesus Kristus, Tuwan nai fufun Yanai, nai wa. ² Ma'a rre Yesaya, ne fi si mayira re awuli Tuwan nai fufun ani sersifar, atiya re Tuwan nai fufun awuli ya'a Yanai, nangai,

"Mrengin da, atu sa'u unou ana serttebini fedi'a fara afai sala fai'a."^a

³ "Tamatu yeni nartara lola wunai, nangai:

Minaryyadum'ami ya'a Dukwaida ama, tangalai fi si mayira re ami ssa'aiye dama, sa okwalai tumai'ami fai mirengin ler si fafi."^b

⁴⁻⁶ Afotu, re Yesaya attiya re, nartutu ya'a Yohanes, ne nam tamatu danttir, dongalu'uni ya'a wunai. Ame re, afa'i sertai re daddem fo unta fuli, afel ani ffefal ngeli dadem fo tabul alai. Ani tabul si manam kwai si bata'am fel biyon kwasir na'ayen, ayiku nai tamatu de dawuli Tuwan nai fufun ani sersifar yeni. Awuli ya'a tamatu fara dam toran ya'a ada sere fafadi re kkwangai sa datu'u fai, fara Tuwan nai fufun nam ada ttu'u si yyala fui faiye, orama na na'uye danttir.

^aMalakhi 3:1

^bYesaya 40:3

Yohanes ne nam tamatu dattir narnau tamatu

Tamatu betai dam bana Yerusalem si Yudea ani fin dayi amme. Darengin narsifar afotu dawuli tongar ada ttu'u si yyala ya'a tamatu betai ne lungai si matadi, orama na Yohanes na'uye dattir ya'a Yordan Kwar. ⁷ Ila'i awuli ya'a tamatu nangai, "Sa'u ufedu yeni, ne ani awasa bari yu'u fai sa'u, fel ani ngaran tu bari yu'u faingu, saku atu masiya'a na uwala'u ani to'uryaba kwangardi na'ayen a, nda bisa. ⁸ Sa'u ol'ami minartir fo kwar ya'a mitoran ya'a ami sere fafadi re kkwangai fel mitu'u fai, nunga re na atu ne afa'i Tuwan nai fufun Yari Bullemui, ya'a nam 'i'ami, fara ayer mona fai'ami.

Yohanes nam Yesus nartir

⁹ Fi si mayira re Yesus nam bana fano ne Nasaret ame Galilea ani fin, ayi Yordan Kwar. Ayi, afotu Yohanes

namni nartir. ¹⁰ Era'a ayaful fai kwar yabil nanga re a ayokwa na mangar natafa'ai na Tuwan nai fufun Yari Bullemui nalluni sauni tangalai urukwa. ¹¹ Afel Tuwan nai fufun narsifar bana ssayi nangai, "Yanangu a, obulemui'a si ana su'a yu'u'a."

Ai ttutuiye ada ssa'aini asolan Yesus fara arenginni

¹² Nanga re a Tuwan nai fufun Yari Bullemui namni ayi wunai, ¹³ afotu ame re mayira urafi awa. Nunga re na ai ttutuiye ada ssa'aini ila'i asolanni fara arenginni. Ame wunai re, ame fel tabul nai wunai, afotu Tuwan nai fufun ani serttebidi dayi dafantanni.

**YESUS ARORU ANI AWASA LOLA GALILEA ANI FIN,
FEL YAHUDIYE ADA SSA'AIYE DASALU FARA DAM
YALANI
(1:14-3:6)**

**Yesus afo yabar ssoba afel atara tamatu ssi'a awaye fara
daturani**

¹⁴ Yohanes ayi bui re, rufa ne na Yesus ayi Galilea. Asamur awuli yabar ssoba re Tuwan nai fufun annou, ¹⁵ awuli nangai, "Mirengin yabar ssoba wa! Ayiku sa'aran nai loren ti ya'a Tuwan nai fufun atara tamatu fara dayi ani bbalasangai. Sa afotu mitoran ya'a ami sere fafadi re kkwangai sa mitu'u fai."

¹⁶ Afotu Yesus asamur lola Galilea ani bal ssinani tabil, nanga re a ayokwa sama si kwalisan te, tamatu ssi'a, yeni

atam Simon, yeni atam Andreas. Nai wa databe rrir.
 17 Yesus awuli ya'aye nangai, "Mima mitura sa'u. Okwalai misalu si'a da, na misalu tamatu fara minarnaue si dawasan Tuwan nai fufun." 18 Afotu ba'a ettu ne a dabana am ada rrir na daturani.

Yesus atara Simon Petrus atura Andreas

19 Dasamur dayi mona kwa, afo Yesus ayokwa na Yakobus afel Yohanes, tafar yeni atam Zebedeus yanai kwakwai, nai wa datalar ada alai, dayadum songai ada rrir.
 20 Afotu ataraye tu, nanga re a dabana fai samadi atura ani serttebidi, na dabana datura Yesus.

Yesus ayingal ai ttutuini fai tamatu yeni fo ani awasa

21 Dayi Kapernaum, afui nama, mayira ne Yahudiye dar"oranye ffo, Yesus ayaful i Yahudiye ada kwalar lawuya orama na narnau tamatu de damme re. 22 Darengin afo yaladi afel ayiku Yesus ani rau si wornau, re narsifar ffo re, nda tangalai de dafo agama ler si rakwin, ya'a darsifar kuyar tamatu. Kotu Yesus narsifar sa darla'a ani rau si wornau nam bana Tuwan nai fufun. 23 Ba'a ettu ne a tamatu yeni dongalu'uni ya'a kwalar ne yabil; tamatu ne, ai ttutuiye dakkwani. Nabarai nangai, 24 "Yesus Nassaretni a, a fara mdem monga ba ya'a ama ai ttutuiye? Wa mma sar nai fara mom asseta ya'a ama? Sa'u orla'a a, a tamatu ne Tuwan nai fufun nasinnouni, nda amu yyala ye!"

25 Yesus arai tanni nangai, "Mom koiffui! Molafe tamatu nai!"
 26 Ba'a ettu ne a ai ttutuini ne nabarai nam ssin fel nam tamatu ne narror, nama nalafeni.

27 Tamatu de damme re yaladi afel

Yesus narnau tamatu ya'a Yahudiye ada kwalar lawuya

yu'u, afotu darwuli daryya'aye dangai, "Woi yyamai! Orama na tarengin rau si wornau rufa nai. Tamatu nai awuli te a re sai si ai. Miyokwa, masi atebi ai ttutuiye, ba'a ettu ne a darenginni." ²⁸ Afo nanga re a tamatu dafo yabar dawuli sau Yesus lola Galilea ani fin nam ffui.

Yesus nam tamatu betai sobaye fo ani awasa

²⁹ Yesus atura ani kkwakwa awaye de, dalafe Yahudiye ada kwalar lawuya dayi Simon atura Andreas ada kwalar. ³⁰ Nunga re na Simon sanin 'odarni, nai nai nen ya'a nal raru awasa. Afotu de damme kwalar dawuli ya'a Yesus. ³¹ Afotudi ayi ya'ani. Ayi, nadi limi, namni akwargar. Afo nadiyala araru. Nanga re a afi si akwata'uye.

³² Aturen fi'ai, orama na fano ne ani tamatu betai dayi Yesus amme, dafo tamatu de ssaraiye afel de ai ttutuiye dakkwaye. ³³ Dayi darkkulye ya'a ngangafafi, ³⁴ afotu Yesus nam betai sobaye fai ada sara si baisse'im, afel ayingal ai ttutuiye fai betai tu. Ai ttutuiye de darla'a Yesus nam bana Tuwan nai fufun, afotu a'am fai darsifar.

Yesus narsifar fel Tuwan nai fufun na'amai, orama na asamur awuli ler si fafi

³⁵ Ani mairre nata'a fafa rakur na Yesus akwargar. Nalafe kwalar, asamur, ayi re nda tamatu damme, orama na narsifar fel Tuwan nai fufun. ³⁶ Ailla'ir yeni tu orama na Simon atura ani ttakuidi dakwargar na Yesus abana ti, afotu dayi dasaluni. ³⁷ Dadafani sa afo dawuli ya'ani dangai, "Wa a wa? Ongalai tamatu betai dasalu'a!"

³⁸ Afo aran nangai, "E, si mima tam solan ya'a fano de dame mona, fara uwuli tongar Tuwan nai fufun ler si fafi ya'a de damme re tu. Ongalai sa'u uma ya'a noban wa." ³⁹ Afotu dabana dalola Galilea na Yesus awuli Tuwan nai fufun ler si fafi ya'a Yahudiye ada kwalar lawuya, afel ayingal ai ttutuiye fai tamatu.

Yesus nam tamatu kkwanai yeni sobani fo ani awasa

⁴⁰ Fi si mayira te, tamatu kkwanai yeni ayi Yesus mamui yisin, afo nam yaba ttuna afel amara foni nangai, "Kotu morsilai sa'u, sa mom ssobangu."

⁴¹ Yesus narsilai yu'uni afotuni nadi fetani, afel awuli ya'ani nangai, "Ana su'a om ssoba'a. Soba'a ti!" ⁴² Ba'a ettu ne a kwana si tu'ullem re fui fai tamatu ne afo sobani.

⁴³ Nanga re a Yesus atebini abana, afel a'angamni nangai, ⁴⁴ "Okwalai mwuli ya'a tamatu rakwalai nai sa'u uddem ya'a'a wa, suma myi imam amme, fara ayu'u mai ya'a'a, ya'a a soba'a ti. Afel mol ya'ani sinafasir man airoi de Musa awwuliye, fara tamatu, de orama na ssobaye, dal ya'a Tuwan nai fufun. Orama na tamatu darla'a dam ssobi dangai soba'a ti." ⁴⁵ Ngarin nanga re na tamatu ne abana afotu awuli rakwalai ne lola fafa, saku Yesus ayi fano ye sa atu tamatu darla'ani, afotu ame fun wunai. Ngarin nanga re na isa'i fun tamatu dam bana fanodi dayi amme.

Yesus nam tamatu wwulal yeni sobani fo ani awasa, fel nam ani ttu'u si yyala fui, nunga re na de dafo agama ler si rakwin edi fui fai re addem

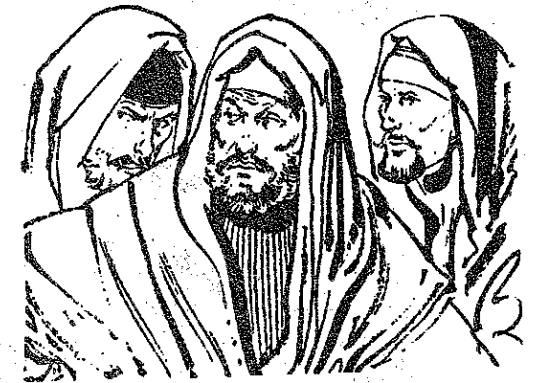
2 ¹ Otau si yamayira te nama Yesus a damul ya'a Kapernaum, afotu tamatu darengin dangai damul ya'a kwalar ti. ² Nanga re a tamatu betai darkkulye, saku kwalar yabil fel ngangafafi sali ya'a tamatu sa nda bisa yeni ayi tu.

Dalofa'u lafufun sin fara dalor tamatu wwulalni ya'a Yesus

Afotu Yesus awuli Tuwan nai fufun ler si fafi ya'aye. ³ Nai wa tu awuli Tuwan nai fufun ler si fafi ya'aye, na tamatu aye dayi afel awaye dadi kalloi tamatu wwulal yeni fai ai tarron. ⁴ Dayi kwalar si nda bisa daturani dafan Yesus amme ayiku tamatu lofai, nanga re a daturani dayaful i lafufun sin afotu dalofa'u. Dalofa'u da'amai namani dalorni fo ai tarron. ⁵ Nanga re a Yesus ayokwa iri dawasanni ya'a bisa nalini sobani, afo awuli ya'a tamatu wwulalni ne, nangai, "Bayi woi, amu ttu'u si yyala sa'u om fui fai a ti."

⁶ De dafo agama ler si rakwin, aye datalar re. Dafo fai kwanan, dangai, ⁷ "Tamatu nai narsifar nanga wa yala. Nai naryafanni fel Tuwan nai fufun. Tuwan nai fufun na'ayenni ya'a nam tamatu ada ttu'u si yyala fui faiye."

De dafo agama ler si rakwin

⁸ Ba'a ettu ne a, Yesus narla'a ya'a tamatu de dalafa dal ri'a, afotu awuli ya'aye, nangai, "Yala'ami ya'a milafa nanga ri'a. ⁹ Kotu sa'u uwuli ya'a tamatu wwulalni nai, ongai: amu ttu'u si yyala om fui ti, nata'a miwasan, sa kotu uwuli ya'ani, ongai: Mkwangar, mol amu 'ira fel msamur, orama na minarla'a ya'a sa'u nama om tamatu ssobaye. ¹⁰ Afotu sa'u udem onga wa farani minarla'a tu ya'a sa'u wa, ya'a om bana Tuwan nai fufun fara uyi tamatu, ume wa sa Tuwan nai fufun nal awasa ya'angu fara om tamatu ada ttu'u si yyala

fui. ¹¹ Afotu awuli ya'a tamatu wwulalni ne, nangai, "Mkwangar da, mol amu 'ira, mmul ya'a amu kwalar." ¹² Ba'a ettu ne a akwargar, nal ani 'ira nanga re a doruni. Afotu tamatu de damme re yaladi afel nam ffui. Nanga re a dabele Tuwan nai fufun afel dawuli dangai, "Rakwalai rufa nai orama na mayokwa wa."

Yesus atara Lewi fara ayi ani kkwakwadi yeni, afui nama aturani fel de dangai tamatu kkwangaiye damanam, sa de dafo agama ler si rakwin edi fui fai re addem

¹³ Afui nama Yesus amul ya'a bal ssinani, ne Galilea, tabil. Nanga re a tamatu betai dayi ya'ani afotu narnauye.

Yesus atara Lewi

¹⁴ Narnauye na'amai, nama asamur tu na ayokwa Lewi, Alfeus yanai, nai nai atalar ani noban fifin. Tamatu ne akul uballaba fai tamatu ya'a ada ssa'aiye. Yesus awuli ya'ani nangai, "Bana sa'aran mtura sa'u." Nanga re a Lewi nartamarer, aturani.

¹⁵ Afui nama Yesus atura Lewi damanam ya'a Lewi ani kwalar. Tamatu betai, de dakul uballaba fai tamatu fel de dangai tamatu kkwangaiye, datura Yesus afel ani kkwakwadi damanam, ayiku tamatu rufa ni'a betai ila'i dakuyar Yesus. ¹⁶ Afel de dafo agama ler si rakwin, de de Farrisiye, aye dame tu re. Dayokwani atura de dangai tamatu kkwangaiye afel de dakul uballaba damanam, afotu dawuli ya'a ani kkwakwadi dangai, "Adem nanga re kwangai, nai ne atura de dakul uballaba afel de tamatu kkwangaiye damanam." ¹⁷ Yesus arengin dawuli danga ri'a, nanga re a awuli ya'aye nangai, "Sa'u wa tangalai tamatu darkkwa'ar. Tamatu darkkwa'ar nda dakwa'ar tamatu de nda ssaraiye, kotu tamatu ssaraiye nama dakwa'arye. Sa'u tu nda uma fara utara de dangai ssobaye ya'angu, na uma utara de darla'a yyalaye, fara daturangu."

Yohanes ani kkwakwadi dafel Farisi adaye nda damanam, suma Yesus aniye, sa tamatu dasaman Yesus ya'aye.

¹⁸ Mayira ye, Yohanes, ne nam tamatu darttir, ani kkwakwadi dafel Farisiye adaye nda damanam dakuyar Farisiye ada wornau. Afotu tamatu aye dayi dasaman Yesus dangai, "Nanga ba ya'a Yohanes si Farisiye ada kkwakwadi nda da'a manam, na amuye da'a?"

¹⁹ Afotu Yesus nal yafan ya'aye nangai, "De dadem rora si tafir fel selfafi tubbai ye nda nanga ri'a fara nda damanam. Yil ne, nal odar re, ame felye, sa ongalai damanam.

²⁰ Aturen fi si mayira te, yil ne dalini faiye, nama orama na nda damanam ya'a kwailoie.

²¹ Afel nda nanga ri'a fara tasela fasir fongui tubbai yu'u i sertai mmona re fetarrai, atu fasir fongui tubbai re naltu'u atalai re mmona sa ani fetarai bari yu'u fai re ma'a rre.

²² Afel nda nanga ri'a tu fara tatutu fai anggur tubbai i botal de daddemye fo tabul alai de mmonaye, atu anggur re ayabu saku botal ne ifetaraini, sa anggur re fui fafa. Ongalai tatutu fai anggur tubbai i botal tubbaini." Yesus nal yafan wadi ya'a ani rau si wornau tubbai narral fai ada tabar ler re mmona.

Farisiye edi fui fai re Yesus ani kkwakwadi dadem fo mayira ne dar"oranye ffo, na Yesus nangai, "Sa'u ya'a utoran fai fel u'am fai re tamatu daddem"

²³ Yesus atura ani kkwakwadi dasamur lola kutandi fo mayira ne Yahudiye dar"oranye ffo. Dasamur dayi te, afotu ani kkwakwadi dawuwa dal ilar si koimina tabir aye fai kutan yabil, ya'a da'aye. ²⁴ Rufa ne na Farisiye aye nai wa dayokwaye afotu dawuli ya'a Yesus dangai, "Myokwa, amu kkwakwadi dadem re Musa ler si rakwin a'am fai tamatu daddem fo mayira ne tar"oranda ffo. Danga ri'a ya'a ya?"

^{25,26} Afotu Yesus awuli ya'aye nangai, "Emi miwuli ana kkwakwadi minangai yalaye, sa emi nata'a miyokwa Tuwan nai fufun ler si rakwin ani re awuli sau Daud atura ani tamatudi, fo Abyatar ne Imam ada Ssa'ai Yu'uni ani fi si mayiradi? Bulaiye fel nda dadi kwa leli ye, sa afotu Daud awui i kwalar ne daddem fo tabul alai, ne ma'a re re tamatu

dawau tabul yya'a fara dabele Tuwan nai fufun. Awui i, afo aka roti mmoyum re dal ya'a Tuwan nai fufun ti, re Musa ler si rakwin a'am fai tamatu da"a, imam na'ayen ya'a da"a. Aka roti re fel nal ya'a ani tamatudi tu, ngarin nanga re na nda yeni nam yalani.

²⁷ Rufa ni'a tu ya'a Tuwan nai fufun fara afantan tamatu, nakwaini awuli tongar mayira ye ya'a tar"oranda ffo, na na'uda awuli tongar mayira ne ya'a fara tamatu dakuyar fun mayira ne ani tabar ler. ²⁸ Afel sa'u ya'a om bana Tuwan nai fufun fara uyi tamatu, sa'u wa ya'a utoran fai re tamatu daddem fo mayira ne tar"oranda ffo fel sa'u ya'a u'am fai re daddem fo mayira ne tar"oranda ffo."

Yesus nam tamatu yeni sobani fo ani awasa, na Farisiye edi fui fai addem fo mayira ne dar"oranye ffo

3 ¹ Yesus amul i Yahudiye ada kwalar lawuya tu na, tamatu limi taffakwai yeni ame re. ² Nunga re na Farisiye aye dame tu re, nai wa dasa'ani fara kotu na nam tamatu limi taffakwai ne sobani sa nanga re a dawuli dangai adem ngur fafa, ayiku Yahudiye ada tabar ler a'am fai dadem noban fo mayira ne dar"oranye ffo. ³ Nanga re a Yesus atebi tamatu limi taffakwai ne nangai, "Mma mortamarer tamatu lungai si matadi wa."

⁴ Afotu Yesus asamanye, nangai, "Emi milafa da, Musa ler si rakwin atoran fai tamatu dadem re ssoba fo mayira ne tar"oranda ffo, yi dadem re aseta, atoran fai dafun tamatu, yi dam tamatu sobaye?" Nanga re a dam koiffui.

⁵ Afotu Yesus afular lolaye afel kuraini, fel nartutu si narmoraini tu ayiku ada sere kkwangai. Afotu atebi tamatu ne, nangai, "Mlor limam." Afotu alor limi, nanga re a soba. ⁶ Farisiye de dayokwa ri'a, afo dalafe kwalar lawuya, dabana datura Herodes ani kkwakwadi dal lardi fara dasalu tamatu ya'a dafun Yesus.

**YESUS ARORU ANI AWASA FEL NARNAU TAMATU
LOLA GALILEA ANI FIN
(3:7-6:13)**

**Tamatu betai dakuyar Yesus, ayiku nam tamatu betai
sobaye ti**

⁷ Afotu Yesus atura ani kkwakwadi dalafe tamatu betai ne, dasamur ya'a bal ssinani tabil, nunga re na tamatu betai dam bana Galilea dakuyarni. ⁸ Afotu betai dayi tu dam bana bendar de Yerusalem si Tirus si Sidon, afel aye tu dam bana Yudea ani fin si Idumea ani fin, afel aye tu dam bana Yordan kwar fin wumur dama Yesus amme, ayiku darengin yabar ya'a re Yesus addem. ^{9,10} Nai nam tamatu betai sobaye ti, nakwaini de ssaraiye dam ttel ya'a dadi fetani. Afotu nanga re a atebi ani kkwakwadi dataruwan alai ye ya'ani fara narnauye na atalar yabil, atu tamatu daringimni. ¹¹ Afotu ai ttutuiye tu, tangalai na dayokwa Yesus nanga re a dam tamatu de, dakkwaye re, dafan talar ya'a yabai wu'in afo dabarai dangai, "A Tuwan nai fufun yanai!" ¹² Nanga re a a'angam yu'u ai ttutuiye de, nangai, "Okwalai na miwuli sa'u wa bani."

Yesus nasinou tamatu fatin wur na ro fara daturani

¹³ Afotu Yesus ayaful fu'ar yeni, orama na atara tamatu, de ani ssu'aye, ya'ani. Afotu dayi. ¹⁴ Nanga re a nasinou tamatu fatin wur na ro, ya'a fara ayi te a daturani, afel atebiye ya'a dasamur dawuli Tuwan nai fufun ler si fafi, ¹⁵ afel nai awasa ya'aye fara dayingal ai ttutuiye fai tamatu.

Yesus atura tamatu fatin wur na ro de nasinnouye re

¹⁶ Tamatu fatin wur na ro de nasinnouye re, ada tam nai wadi:

Simon (ne Yesus namni atam Petrus), ¹⁷ si Yakobus atura kwel Yohanes, de Zebedeus yanai kwakwai (Yesus namdi datam Boanerges, ri'a ya'a ada sere tangalai fadudum), ¹⁸ afel Andreas, Filipus, Bartolomeus, Matius, Tomas, Yakobus, Alfeus yanai, Tadeus, Simon (ne ma'a re re a'am fai Romaye dasa'a ada fano fufun), ¹⁹ afel Yudas Iskariot (ne atu awuli tongar Yesus ya'a de dasalu fara dafunni).

De dafo agama ler si rakwin dangai Yesus afa'i ai ttutuiye ada ssa'aini ani awasa

²⁰ Afui nama Yesus amul ya'a kwalar. Nanga re a tamatu betai dayi amme tu, saku nda ngalangin ye ya'a atura ani kkwakwadi damanam. ²¹ Ani sama si kwalisan darengin ri'a afo dangai, "Wa maisa'a seraini ya'a nda aka manam." Afotu dayi farani dawuli ya'ani si daturani damul.

²² De dafo agama ler si rakwin aye, dam bana Yerusalem dama, darwuli daryya'aye dangai, "Belsebul, ne ai ttutuiye ada ssa'aini, nadi foni, nai wa na afa'i ani awasa ayingal ai ttutuiye fai tamatu."

²³ Afotu Yesus ataraye, narsifar ya'aye afa'i yafan. Awuli nangai, "Nda nanga ri'a fara ai ttutuiye ada ssa'aini ayingal ani kkwakwadi. ²⁴ Sa sa'u uyafan onga wa ya'a'ami, kotu llofi yeni ani tamatudi dadem fe dartutuye, sa atu nanga re na dam tabassur. ²⁵ Fel kotu kwalar ye yabil ani tamatudi yeni lungai ye tutu yeni, sa atu nanga re na dam feta"ayir tu. ²⁶ Nanga ri'a tu kotu ai ttutuiye ada ssa'aini atura ani kkwakwadi dayi'ar, rufa ne na nda uwatuni tu, fel ani awasa fui. ²⁷ Sa sa'u uyafan onga tu wa ya'a'ami, nda bisa yeni ayi tamatu 'uwatuye yeni ani kwalar, fara nal ani barlai; kotu uwatuni faini fara a'akwaini orama na bisa nal." Awuli wa ayafan ya'a nai Yesus uwatuni fai ai ttutuiye ada ssa'aini. ²⁸ Awuli tu nangai, "Uwuli ya'a'ami fara minarla'a, kotu tamatu dadem re yyala si dawuli Tuwan nai fufun dam kkwangai, Tuwan nai fufun bisa nam ada ttu'u si yyala ri'a fui, ²⁹ sa kotu dawuli Tuwan nai fufun Yari Bullemui dam kkwangai, sa atu nanga re na ada yyala re nda bisa fui saku

sar nai fui. ³⁰ Awuli ri'a ayiku iri dawuli ti, dangai, awasa re affa'i ai ttutuiye ada ssa'aini ani awasa.

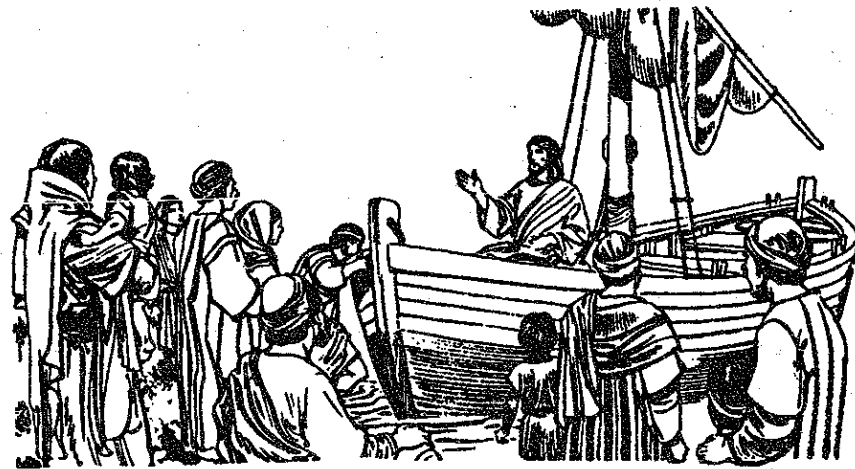
De dadem re Tuwan nai fufun ani ssu'a, de Yesus ani sama si kwalisan

³¹ Afui nama Yesus kwel kwakwai datura sinadi dafan amme. Dartamarer kwalar ne ani ngangafafi nama dawuli ya'a tamatu yeni fara ayi ya'ani. ³² Rufa ne na tamatu betai datalar felni ya'a kwalar yabil, afo dawuli ya'ani dangai, "Sinam atura kwalim kwakwai dama dasalu'a, nai de ngangafafi."

³³ Afo Yesus awuli ya'aye nangai, "Aye fu'u tu tangalai sinangu kwakwai si kwalingu kwakwai." ³⁴ Nanga re a aroru de datalar felni re afo awuli nangai, "Tamatu wadi tangalai fun sinangu kwakwai si kwalingu kwakwai. ³⁵ Tamatu de dadem re Tuwan nai fufun ani ssu'a, ongalai de ana sama si kwalisan si ana sama si aran afel sinangu kwakwai!"

Yesus ayafan Tuwan nai fufun ler si fafi fo ailleba re dayyayir

4 ¹ Fi si mayira te Yesus ayi bal ssinani tabil mul fara narnau tamatu. Tamatu betai ssin darkulye ya'a amme, saku ayaful i alai na nam narko'u bal yabil, nama atalar na narnauye bana. Nunga re na tamatu betai ne dame rasa ya'a bal tabil. ² Narnauye, ila'i afa'i yafan. Sa'aran ayafan nangai, ³ "Mirengin wa da. Tamatu ssebi yeni abana kutan fara ayayir ailleba. ⁴ Ayayir ailleba nanga re a te afan sau sala yabil, afotu man dayi datol da'amai.

Yesus narnau tamatu bana alai yabil

⁵ Te tu afan sau tabar fifin re bala uran ffai. Afotu nanga re a ayala. ⁶ Nunga re na laru mai nanai afotu narkurni saku akoi, ayiku kwa'ir nda dawui dal bala ralui. ⁷ Te tu afan sau kuru si aitayi yabil, afotu kuru re ayala tan, afo nda narfukwa. ⁸ Afel te fu'u tu afan sau bala re ssoba, afotu ayala nam ssoba saku narfukwa. Fusi ani llofai, te maisa'a adafa urafi lai, te maisa'a urafi dubu, sa te adafa saku rratudi."

⁹ Afotu awuli ya'aye nangai, "Re mirrengin re, milafa sobi, fara ta'armi tongir ya'a."

¹⁰ Aturen na'ayenni, orama na ani kkwakwadi urafi ye na roye, dafel tamatu de datturani re tu, dasamanni ya'a ani yafandi, de orama tu re wa re narsifar foye re. ¹¹ Afotu awuli ya'aye nangai "Fi si mayira re tamatu nata'a darla'a

nanga ba ya'a atu Tuwan nai fufun atara tamatu ya'a dayi ani bbalasabil, sa sa'aran ayilatu nal emi fara sa'u uwuli ya'a'ami fun. Nunga re na ya'a de damme sukwai fai ani bbalasabil uwuli ya'aye ufa'i yafan na'ayen, ¹² farani re dattiya fo Tuwan nai fufun ler si rakwin nartutu ya'a:

Masiya'a na dayokwa isammul, nda dayer aikwa, afel masiya'a na darengin isammul tu, nda dalafa dal,

atu datoran ya'a ada sere fafadi re kkwangai sa datu'u fai, orama na Tuwan nai fufun nam ada ttu'u si yjala fui faiye.^c

¹³ Afo awuli ya'aye tu nangai, "Wa sa emi nda ta'armi tongir ya'a yafan ne, orama tu re wa sa'u uwwulini ya'a'ami ti? Sa atu de aillilai nama milafa naldi nanga ba? ¹⁴ Ongalai tamatu ssebi nne, ayayir ailleba re, ya'a de dasamur dawuli Tuwan nai fufun ler si fafi. ¹⁵ Tamatu aye ya'a darengin Tuwan nai fufun ler si fafi tangalai ailleba re afan sau sala yabil. Darengin ler si fafi nanga re a, ai ttutuiye ada ssa'aini ama nakalubul ta'ardi fafui fai, tangalai fun man de datol ailleba re. ¹⁶ Aye fu'u darengin Tuwan nai fufun ler si fafi tangalai ailleba re afan sau tabar fifin re bala uran ffai. Ma'a re re darengin afotu malasaiye fel, ¹⁷ nunga re na nda dawasan dal narui, ayiku nda dawasan dam ssobi, tangalai ailleba re afan sau bala mannikwai, ayala na kwa'ir nda dal ralui. Kotu dadafa aiwwatadi yi tamatu da'allefarye ya'a dawasan Tuwan nai fufun ler si fafi, sa afotu ba'a ettu ne a dadiyala fai dawasan. ¹⁸ Aye tu darengin Tuwan nai fufun

^cYesaya 6:9,10

ler si fafi tangalai ailleba re afan sau kuru si aitayi yabil, afo kuru ayala tan, na nda narfukwa. ¹⁹ Darengin ler si fafi, nunga re na nda sau na dal ta'ardi fai, ayiku mayira salidi ila'i ta'ardi ame ada mar si bulai afel sar nai ani bunga si au. Afotu nda dadem re Tuwan nai fufun ani su'a. ²⁰ Aye fu'u tu darengin Tuwan nai fufun ler si fafi dam ssobi, sa afotu dadem re ssoba, tangalai ailleba re dayayir sau bala re ssoba na ayala saku narfukwa, aye tangalai re adafa fusi urafi lai, aye tu tangalai re adafa urafi dubu, fel aye tu tangalai re adafa saku rratudi.

**Yesus narnau tamatu ya'a dalafa ler si fafi dam ssobi;
ayafan fel tamatu dawau damar**

²¹ Afotu awuli ya'aye tu nangai, "Tamatu dawau damar da'amai, afotu dam i ssayi, na'uda datana fo tangofa si dam i koi yisin. ²² Nanga ri'a tu, manara re amme sekallungun fai tamatu, atu nanga re na ayi llabai nam ffui, afel re ma'a rre tamatu nda ta'ardi tongir yya'a, nanga re na dalafa dal. ²³ Sa kotu yeni fara ta'ir tongir ya'a re ornau'ami ffo, sa alafa sobi."

²⁴ Afotu awuli tu nangai, "Re mirrengin re, sa milafa sobi, ayiku milafa te sa nanga re na Tuwan nai fufun nam ta'armi tongir ya'a re, fel te fu'u tu. ²⁵ De dasalu fara dalafa dal lar si fafangu dam ssobi, atu Tuwan nai fufun namdi darla'a betai tu, sa de nda dasalu, sa atu nanga re na kwakwa re darla'a re ti, ta'ardi tiba'u fai tu."

**Ita nda tarla'a ya'a Tuwan nai fufun adem nanga ba ya'a
nam tamatu dayi ani bbalasabil; Yesus ayafan fel tamatu
dayayir ailleba nama ayala**

²⁶ Awuli tu nangai, "Sa'u uwuli yafan nai tu fara minarla'a nanga ba ya'a Tuwan nai fufun atara tamatu fara dayi ani bbalasabil. Tamatu yeni ayayir ailleba i kutan. ²⁷ Na'amai nama nda adem leli ye ya'a, fi'ai si mayira, nen si akwargar, nunga re na ailleba re ayyayir re ayala saku ssayi. Nda narla'a ya'a ayala nanga ba. ²⁸ Bala re na'ayen ya'a nam ayala, ma'a re re sa nartufui, aturen tufui arakwin nama narkofi, kofi fui nama narfusi. ²⁹ Fusi dakokwa afotu tamatu ne nartebi dayeta'u, ayiku afan ani taron ti.

**Tuwan nai fufun atu nanga re na ani bbalasabildi betai;
Yesus ayafan fel sesawi tabir ayala saku ssayi**

³⁰ Ba'a ye fu'u tu awuli nangai, "Sa'u uyafan tu fara minarla'a ya'a masiya'a na ma'a re re sa Tuwan nai fufun ani bbalasabildi falanye, sa atu nanga re na betai. ³¹ Tuwan nai fufun atara tamatu ya'a dayi ani bbalasabil, ri'a tangalai sesawi tabir ayala. Tabir de bitallengai yu'uye. ³² Ma'a rre dayai sa itengai yu'u, nunga re na ayala saku ssayi fai barlai re ame kutan yabil na'amai, fel langai bariye saku man dam rumaidi i koroi."

³³ Yesus awuli tongar Tuwan nai fufun ler si fafi afa'i yafan rufa nai betai, asalu fara tamatu ta'ardi tongir ya'a. ³⁴ Kotu narsifar ya'a tamatu llofai, ila'i afa'i yafan na'ayen. Aturen atura ani kkwakwadi da'ayenye, orama na awuli tongar na'amai ya'aye mul tu.

Yesus nam sangin si risa'u afan talar fo ani awasa

³⁵ Kwarssor ne tu Yesus awuli ya'a ani kkwakwadi nangai, "Mima talengan ya'a bal fin nno da." ³⁶ Afotu dabana fai tamatu betai ne, nama datura Yesus dafo alai ne Yesus atalar yabil re. Nunga re na alai aye fu'u dakuyarye

Sangin si balongan narfe

tu. ³⁷ Nanga re a sangin si balongan narfe afotu fuwatu dafanye saku fara daba'arum. ³⁸ Nunga re na Yesus nen natakulun arangul ya'a ada alai muri. Afotu ani kkwakwadi dadayar fangunni, dawuli dangai, "Tuwan woi, mkwanger da, a nda myokwa, ita takkoi wa?"

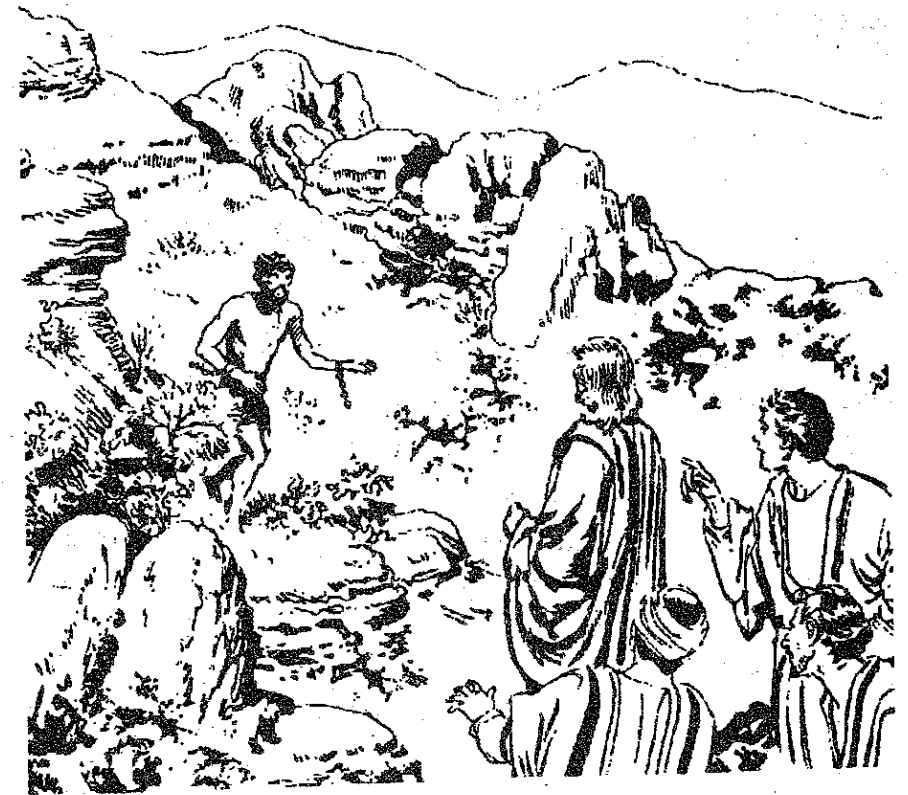
³⁹ Nanga re a akwanger, arai tan sangin si balongan nangai, "Mfan talar! Mom lura!" Afotu sangin afan talar afel natabe lura ssinani tan fafa.

⁴⁰ Afotuni awuli ya'a ani kkwakwadi nangai, "Okwalai mibabar. Nata'a miwasan sa'u?"

⁴¹ Nanga re a ba'ataye, afo darwuli daryya'aye dangai, "Kwakwai, tamatu ya nai, ya'a arai tan sangin si risa'u sa arenginni afo afan talar?"

Yesus ayingal ai ttutuiye fai tamatu sserai yeni fo ani awasa

5 ¹ Afotu dam solan ya'a bal fin ne, Gerasa ani fin. ² Dafan re, afotudi dallu fai ada alai, nanga re a yil sserai yeni nam bana lisa tamatu dakkoi, ama Yesus amme. ³ Tamatu ne ame fun lisa de dam tamatu kkoi iye re. Nda bisa yeni a'akwaini ti, masiya'a na ayu'u ebal, ⁴ ayiku ma'a re

Tamatu ne, ai ttutuiye betai dakkwani re, ala i Yesus amme

re ila'i fun da'akwai limi si yabai, ngarin nanga re na ayeta'u ebal ssel, saku nda yeni uwatuni nadi runi tu. ⁵ Fi'ai si mayira nam ffafa lola fu'ar si botu fifandi, afel nabarai si nartutuni fo ubu saku wubuini.

⁶ Ayokwa Yesus bana ssau nanga re a ala i amme, afo nam yaba ttuna ya'a yabai wu'in. ^{7,8} Nanga re a Yesus awuli ya'ani, nangai, "Ai ttutuini a, molafe tamatu nai, okwalai na mkwani tu." Afotu ne nabarai nam ssin, nangai, "Yesus, Tuwan nai fufun ne bbari yu'uni yanai a, a fara mdem monga ba ya'a sa'u. Mom mwuli mongai: Kwabi Tuwan nai fufun, sa'u nda o'alefar'a."

⁹ Afotu Yesus asamanni nangai, "A mtam ba?"

Ne nangai, "Sa'u utam Llofai, ayiku ama ai ttutuiye betai'ama." ¹⁰ Nanga re a na'alefar yu'u amara fo Yesus fara okwalai na ayingalye fai fafa tifil ne.

¹¹ Nunga re na fafi serllesiyе, maisa'a yangim rifin ro, dasalu da'a ya'a fu'ar wawur te. ¹² Ai ttutuiye de damara fo Yesus dangai, "Kotu mtoran sa ama mawui i fafi de." ¹³ Nanga re a Yesus nam toran nangai, "Minam, miyi, miwui iye." Afo ai ttutuiye de dalafe tamatu ne na dayi dawui i fafi de. Nanga re a fafi wun ne dala darfe bana fifin ssayi sau bal yabil, nanga re a dam alaffo'u afo dakoi dam ffui.

¹⁴ Nanga re a de dasa'a fafi wun ne dala dam yabar lola fanodi, afotu tamatu de damme re damaluwai dayokwa. ¹⁵ Dama Yesus amme, afotu dayokwa na tamatu ne, orama tu re wa ai ttutuiye dakkwani re, nai nai atalar na sobani ti, fel afa'i sertai. Nanga re a tamatu betai ne dababar. ¹⁶ Afotu tamatu de orama tu re wa dayu'u matadi ya'a rakwalai ne Yesus addem ya'a tamatu sseraini ne afel fafi

de, dawuli tongar mul ya'a tamatu de orama damma. ¹⁷ Afotu tamatu de damme re dawuli ya'a Yesus fara abana fai re.

¹⁸ Afo Yesus fara ayaful i alai nanga re a tamatu ne, orama tu re wa ai ttutuiye dakkwani re, amara foni, nangai, "Tuwan a, kotu mtoran sa, mol mongai te a uturai." ¹⁹ Nanga re a Yesus a'am fai, nangai, "Samannai, mmul Bayi, fara mwuli ya'a amu kwalar yabil ya'a Dukwaim narsilai'a na adem re ssoba yu'u ya'a'a." ²⁰ Nunga re na tamatu ne abana, awuli re Yesus addem ya'ani saku nam yabar lola bendar kwasir wur de damme re re. Afotu tamatu de damme re yaladi afel nam ffui.

Yesus nam tamatu ssaraiye sobaye, fel de dakkoi yariye, fo
ani awasa

²¹ Afotudi Yesus a dalingan mul ya'a bal ssinani ani fin fara, nanga re a tamatu betai dayi amme. Afotu ame bal tabil re felye. ²² Afotu Yahudiye ada kwalar lawuya ani ssa'aiye yeni, atam Yairus, ayi. Ayokwa Yesus nanga re a afan talar ya'a yabai wu'in, ²³ afo amara fo yu'uni, nangai, "Ibaya woi, yanangu 'odarni, ani nara'u urafi ye na airoi, nai ne yangim akoi. Kotu bisa sa tayi fara modi fetani si sobani, okwalai na akoi." ²⁴ Nanga re a Yesus aturani dayi, fel tamatu betai ssin dartul darfetaye dasamur kuyarni.

²⁵ Nunga re na odar yeni afelye tu, adafa bingan ada fin ssel, nara'u yabil wur na ro na nata'a nadiyala, saku nda uwatuni ti. ²⁶ Odar ne, dakwa'arni ssel saku nda ani yir ye soba ayiku ani baisse'im ila'i ddiyan fel ani fusa'a fui nam

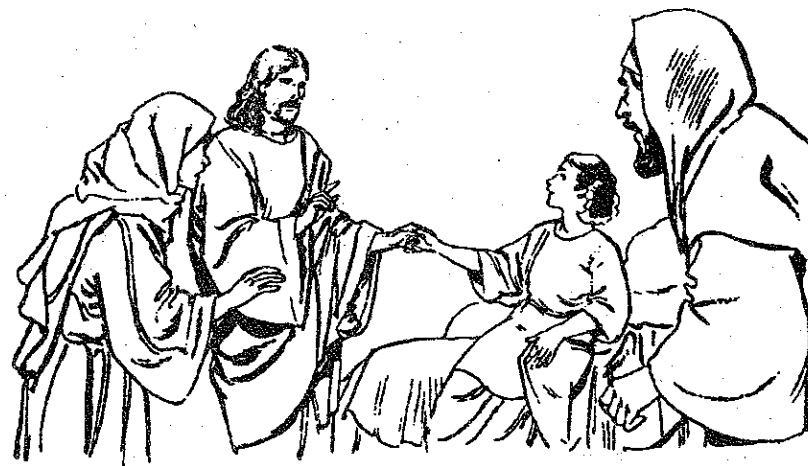
fui ya'a kwa'ar feli. ²⁷ Odar ne arengin yabar ya'a Yesus ti, fotu afalir fafa bana muri saku nadi feta ani labun ssin, ²⁸ ayiku narla'a nangai, "Kotu odi feta ani sertai, nanga re a sobangu." ²⁹ Nadi feta Yesus ani labun, nanga re a ani naisse'im fui, fel narla'a ya'a Yesus nam sobani ti.

³⁰ Ba'a ettu ne a Yesus narla'a ya'a ani awasa te mamaluwai faini. Afotu natawul mul, narsaman, nangai, "Bani nadi feta ana labun?"

³¹ Afo ani kkwakwadi daran dangai, "A morsaman ya'a ana, nda myokwa tamatu betai ssin nai, nai wa daringim'a?" ³² Nunga re na Yesus nai nai tu afular lolaye, afular salu tamatu ne orama tu wa nadi ffetani. ³³ Afotu odar ne nartar narsauni si ababar nanga re a ayi afan talar ya'a yabai wu'in, afo awuli nangai, "Sa'u ya'a odi feta'a. Saraingu na sau ti, nai wa odi feta'a nakwaini sobangu ti." ³⁴ Afotu Yesus awuli ya'ani nangai, "Bayi woi, ongalai mwasan sa'u nakwaini soba'a, sa mom, mbana, soba yu'u'a ti."

³⁵ Yesus nai wa tu atura odar ne darsifar, nunga re na tamatu aye, dam bana ne Yairus ani kwalar, dayi, dawuli ya'ani, dangai "Yana'u akoi ti, okwalai na mtara Tuwan nai tu, nanga re te." ³⁶ Yesus arengin ada sersifar na'amai nanga re a awuli ya'a Yairus nangai, "Okwalai mbabar, mwasan sa'u na'ayen."

³⁷ Nanga re a Yesus a'am fai aye daturani, suma Petrus si Yakobus afel kwel Yohanes na'ayen. ³⁸ Dafan Yairus ani kwalar na tamatu dadem ngangam si datutu mara si inen. ³⁹ Afotu ayi kwalar yabil nanga re a awuli ya'aye, nangai, "Miten ya'a ya? Kwakwa nai nen, wa nda akoi." ⁴⁰ Afotu damelni, ayiku darla'a kwakwa ne akoi ti.

Yesus nam kwakwa ne, akkoi re, yarini mul

Nanga re a Yesus ayingal tamatu re na'amai, nama atura kwakwa ne sin si sami fel ani kkwakwadi, de orama tu wa atturaye re, dayi taron fel kwakwa ne. ⁴¹ Afotu nadi kwakwa ne limi nama awuli ya'ani fo Yahudiye lardi nangai, "Talita kum!" Ri'a ya'a, "Sibalai, mkwargar da!" ⁴² Ba'a ettu ne a kwakwa ne nartamarer fel asamur lola taron yabil. Nanga re a yaladi afel nam ffui. ⁴³ Afotuni Yesus atebiyi dakwata'uni, fel a'angam yu'uye fara okwalai na dawuli ya'a nam kwakwa ne yarini.

Yesus ani fano yabil edi fui fai darengin ler si fafi

6 ¹ Yesus nalafe re, amul ya'a ani fano fufun atura ani kkwakwadi. ² Dame re saku mayira ne Yahudiye dar"oranye ffo, nama orama na narnau tamatu ya'a ada kwalar lawuya, afo betai ya'a darengin yaladi afel. Nanga re

a yeni asaman yeni nangai, "Tamatu nai narla'a wa fai ba? Bani narnauni fo, saku adem manara re aillilai tu? ³ Ongalai Maria yanai nai nai. Nai tamatu nnoban na'ayen ya'a adem sasal si adera si saye. Nai Yakobus si Yusup si Yudas si Simon a'adi. Ongalai ani aran kwakwai nai wadi tu fano. Sa afo nai narla'a wornau rufa nai fai ba?" Afo edi fui fai darrenginni tu.

⁴ Afotu Yesus awuli ya'aye nangai, "Tamatu de dawuli Tuwan nai fufun ani sersifar, ongalai ada fano yabil si, ada kwalan yabil si, ada kwalar yabil na'ayen ya'a edi fui fai darrenginye." ⁵ Ame ani fano re, sa nda bisa adem manara aillilai ayiku nda dawasanni, suma nadi feta tamatu ssaraiye aye na'ayen fara sobaye. ⁶ Fel yalani afel ya'a nda dawasanni.

Yesus atebi ani kkwakwa urafi ye na roye farani dasamur dawuli Tuwan nai fufun ler si fafi.

Afotu Yesus asamur lola fanodi ya'a narnau tamatu. ⁷ Rufa ne na atara ani kkwakwadi urafi ye na roye ya'a attebiye nam rroye fara dasamur, afel nal awasa ya'aye fara dayingal ai ttutuiye fai tamatu. ⁸ Nata'a dabana na awuli ya'aye nangai, "Misamur sa okwalai na mifo leli ye, mifo tila na'ayen. Okwalai mifo yasan, kufai na tangalloi yi, uballaba, ⁹ suma mifo sertai si to'uryaba re miffa'i na'ayen. ¹⁰ Kotu mifan fano ye na miyaful i kwalar ye, sa mime re saku minalafe fano ne. ¹¹ Sa kotu miyi fano ye na nda malasaiye tutu'ami fel nda darengin'ami, na minalafe re, sa mitir bala

fai yabami yabil fara darla'a yalaye ya'a nda darengin Tuwan nai fufun ler si fafi."

¹² Afotu dasamur dawuli ya'a tamatu fara dam toran ya'a ada sere fafadi re kkwangai sa datu'u fai, ¹³ si dayingal ai ttutuiye betai fai tamatu, fel datutu fai lura i tamatu de ssaraiye kuludi afo sobaye.

YESUS ARORU ANI AWASA YA'A DE NDA DAME GALILEA TU
(6:14-8:30)

Herodes arengin yabar ya'a Yesus, nangai san na nai Yohanes ne nam tamatu danttir, ne affunni

¹⁴ Fi si mayira te ssa'aini ne Herodes arengin yabar ya'a Yesus, ayiku tamatu betai ila'i fun dawuli sauni. Aye dawuli dangai, "Tamatu nai Yesus maisa'a Yohanes, ne nam tamatu danttir, nai nai yarini mul ti, nai wa na afa'i awasa ya'a adem manara re aillilai."

¹⁵ Aye tu dawuli dangai, "Elia nai nai, ne fara amul ya'a sar nai."

Aye fu'u tu dawuli dangai, "Tamatu nai maisa'a tamatu de, fi si mayira re dawuli Tuwan nai fufun ani sersifar, yeni nai."

Herodes

¹⁶ Herodes arengin re dawwuli re na'amai, afotu awuli nangai, "Yohanes nai nai. Ongalai sa'u ortebi ya'a dayifan kul alai fai, na nai nai yarini mul ti!"

^{17,18} Herodes alafa nal ri'a ayiku ma'a re re atura kwel Filipus yasi, atam Herodias, den. Rufa ne na Yohanes ila'i fun awuli tongar ya'a Herodes nangai, "Musa ler si rakwin a'am fai mtura amu kwalisan yasi minen." Nanga re a Herodias kuraini, afotu Herodes nartebi fara dal Yohanes. Afo dalini, damni i bui. ¹⁹ Herodias ila'i atuman kkura ya'a Yohanes fel ani su'a fara dafunni. Nunga re na na'uda, ayiku Herodes a'am fai. ²⁰ A'am fai ayiku ababar adem nam kwangai ya'ani, ya'a narla'a Yohanes nai sobani si adem re Dukwaida ani ssu'a, afel masiya'a na kulubulni fel ani sersifar, nunga re na ani su'a arenginni.

²¹ Fi si mayira te tu Herodias adafa ngalangin ye ya'a fara afun Yohanes. Herodes akul ani ssa'aiye ttakuidi afel Galilea ani tamatudi de dam ta'ardi fafui fara dar'or fel Herodes ani mayira ne akwara ffo. ²² Nai wa tu damanam, nanga re a Herodias yanai 'odarni ayi ada seroi afo atutu serler ya'a lungai si matadi. Afotu Herodes atura ani didim si tamatu ada su'a ani serler.

Nanga re a ssa'aini ne awuli ya'ani nangai, "Amu su'a leli ya? Mwuli fara sa'u ol ya'a'a." ²³ Afotu awuli mul tu nangai, "Kwabi Dukwaida, amu su'a leli ye, mwuli nama ol ya'a'a. Masiya'a na msol ana fusa'a tafil ye nama ol ya'a'a. Ongalai sa'u ya'a uyi ssa'aiye fai tamatu rasa nai." ²⁴ Afotu kwakwa odar ne nalafe re ayi sin amme, orama na asamanni nangai, "Usol ya faini?"

Nanga re a sin aran nangai, "Msol Yohanes, ne nam tamatu dattir, kul alai."

²⁵ Afotu nanga re a kwakwa odar ne ala mul i ssa'aini ne amme, orama na awuli ya'ani nangai, "Ana su'a Yohanes, ne nam tamatu dattir, kul alai, mol i man'ota yabil ya'angu."

²⁶ Ssa'aini ne arengin ri'a nanga re a nartutu si narmoraini, ya'a kwakwa ne ani llar ddiyan, ngarin nanga re na nal ya'ani atu, ayiku e fui fai namatau afel atu ani didim si tamatu dam kwasarni ayiku alofa'u ler ya'a ti. ²⁷ Afotu ba'a ettu ne a atebi tamatu serffunye yeni fara abana ayifan Yohanes kul alai fai, fel nal afo i ya'ani. Nanga re a tamatu ne abana ayifan Yohanes kul alai fai ya'a bui, ²⁸ na'amai nama nam i man'ota, afo i. Afo i, nal ya'a kwakwa odar ne, orama na kwakwa odar ne nal, nal ya'a sin. ²⁹ Afui, orama na Yohanes ani kkwakwadi darengin yabar ya'a akoi, nanga re a dayi dal fatin, da'am.

Yesus akwata'u ila bu rifin lima afel ada kwakwa si bingan fo roti ailima fel si'a airoi

³⁰ Yesus ani kkwakwadi, de ma'a re re attebiye fara dasamur dawuli Tuwan nai fufun ler si fafi fel dam tamatu sobaye fai ada sara si baisse'im, damul darkkulye i Yesus amme. Afotu dawuli tongar ya'ani re daddem afel re darnau tamatu ffo. ³¹ Rufa ne na tamatu betai ila'i fun dasaluni saku nda ngalangin ye ya'aye ya'a damanam si dadem leli ye tu. Afotu Yesus awuli ya'aye nangai, "Kwakwa emi, mima tabana, tasalu re nda tamatu damme,

farani tar"oranda ta'attan da." ³² Nanga re a dafalau da'ayenye afo dalar dayi re nda tamatu damme.

³³ Dalafe re, nanga re a tamatu de damme re dayokwaye afel betai darla'aye. Nanga re a dam bana fanodi de damme re dam ffui dala dal rasa dafediye. ³⁴ Yesus atura ani kkwakwadi dafetai, nanga re a dayokwa na tamatu betai dame re ti. Yesus ayokwaye nanga re a narsilaiye ayiku damalingu ya'a re dal ddangai, tangalai domba nda dam dukwaidi kwakwai. Afofu ame re felye narui ya'a narnauye.

³⁵ Kwarssor, afo Yesus ani kkwakwadi dayi dawuli ya'ani dangai, "Fi'ai si wa sa ita tame sau fai tamatu. ³⁶ Mtebi tamatu wadi dabana fara datu'ar ser'a te ya'aye fai fanodi wadi damme sukwai wa."

³⁷ Afofu Yesus awuli ya'aye nangai, "Emi mikwata'uye da."

Nanga re a dawuli dangai, "Masiya'a na ama uballaba betai, na'uda alangan leli ye ya'a tamatu betai ssin nai, sa a mwuli ya'a ama fara matu'ar roti ya'aye?"

³⁸ Nanga re a Yesus asamanye nangai, "Ami roti ayira? Minam, myi miyokwa da."

Dayi dayokwa da'amai, afofu dawuli dangai, "Roti ailima afel si'a airoi."

³⁹ Nanga re a awuli ya'a ani kkwakwadi fara datebi tamatu de daryitaye datalar kuru fifin, aye datalar te.

⁴⁰ Afofu datalar dam wundi, aye rratudi, aye urafi llimadi.

⁴¹ Orama na Yesus nal roti ailima de fel si'a airoi de na asala fo ssayi, awuli nangai, "Bafa, amu bullemui nakwaini, mol roti wa ya'a'ama." Nanga re a ayiya feta nam kkwakwa. Na'amai nama nal ya'a ani kkwakwadi fara dayita lola

tamatu betai ne. Afo dayita, afel si'a airoi de dayitaye tu. ⁴² Afofu tamatu de damanam dam ffui, saku rasanye. ⁴³ Afui nama Yesus ani kkwakwadi dakul si'a si roti re da'a datarra, koba sali wur na ro. ⁴⁴ Tamatu de da'a si'a si roti re, ila bu na'ayen tamatu fatin rifin lima.

Yesus asamur nal kwar fifin

⁴⁵ Yesus akwata'u tamatu rifin lima de na'amai, afofu atebi ani kkwakwadi nangai, "Kwakwa emi, sa'u om tamatu wadi damul na emi minafalau mifedi Betsaida." ⁴⁶ Nanga re a dafalau. Afofu Yesus nam tamatu de damul tu, na'amai namani ayaful i fu'ar yeni fifin ya'a fara narsifar fel Tuwan nai fufun. ⁴⁷ Nangai fi'ai na ani kkwakwadi dame bal ssinani seroi, nunga re na Yesus na'ayenni nai nai tu rasa. ⁴⁸ Ayokwa na ani kkwakwadi da'alefar yu'u dafasan ayiku daroi sangin. Angowal toru dayu'u nama asamur ayi ya'aye, nal kwar fifin. Nam ren ya'a ada alai tabil, ⁴⁹ nama

Yesus asamur ayi ya'aye nal kwar fifin.

dayokwani nanga re a datol dangai tamatu adikwil. Afo dabarai, ⁵⁰ ayiku dababar yu'u. Dabarai, nanga re a awuli ya'aye nangai, "Soba, okwalai mibabar, sa'u wa." ⁵¹ Afui nama ayaful i ada alai, nanga re a sangin afan talar. Yaladi afel nam ffui, ⁵² ayiku masiya'a na dayu'u matadi ya'a akwata'u tamatu betai ne fo roti ailima si si'a airoi, nata'a darla'a ya'a ani awasa bari yu'u, ayiku dalafa tungul rakwalai rufa ne.

⁵³ Dalingan dafan Genasaret ani fin, afo darko'u. ⁵⁴ Dafetai, nanga re a tamatu dayokwani dangai, "Yesus nai ne ama ti." ⁵⁵ Afotu tamatu de dala dam yabar lola tobai ne nam ffui. Afel de damme re darengin yabar ya'a ame te a, dafo de ssaraiye fai ai tarron dayi ya'ani. ⁵⁶ Rufa ne na Yesus ayi bendar yi ayi fano ye a, tamatu dafo tamatu ssaraiye dayi da'atani ya'a fano seroi re darkwangu yya'a. Ayi nama damara foni fara atorani sa masiya'a na dadi feta ani labun ssin surin na'ayen. Afotu de dadi fetani re, sobaye nam ffui.

Yesus narnau tamatu nangai, okwalai na tam sabuda kwakwai ada tabar ler ame mona fai Tuhan nai fufun ler si fafi

7 ¹ Fi si mayira te, Farisiye aye datura de dafo agama ler si rakwin aye, ya'a dam bana Yerusalem, dayi darkkulye ya'a Yesus amme. ²⁻⁴ Farisiye wadi, fel Yahudiye de nda Farisiye tu, dakuyar sabudi kwakwai ada tabar ler ya'a nata'a dayo'ai limadi isammul, sa nda damanam. Tangalai damul fai datu'ar barlai, sa dayo'ai limadi isammul

nama orama na damanam. Dakuyar sabudi kwakwai ada tabar ler betai tu, tangalai fun dayo'ai ada diyani si abil isammul tu.

Farisiye wadi datura de dafo agama ler si rakwin dayokwa Yesus ani kkwakwadi aye damanam na nata'a dayo'ai limadi. ⁵ Afo dayi dasaman Yesus dangai, "Wa sa amu kkwakwadi nda dakuyar sabuda kwakwai ada tabar ler ya'a ya, nai wa na damanam na nata'a dayo'ai limadi?"

⁶ Afo aran nangai, "Emi miwuli tamatu minangai nda dakuyar Musa ler si rakwin, rufa ne na emi ya'a nda mikkuyar. Ongalai Yesaya nam tama ya'a fi si mayira re atiya sau'ami fo Tuhan nai fufun ler si rakwin nangai:

Tamatu de dabelengu fo fafadi na'ayen,
nda dabelengu dam tama.

⁷ Wa dabelengu ya'a ya?

Ongalai ada wornau nam bana tamatu na'ayen.^d

⁸ Emi wa emi fui fai re Tuhan nai fufun atebi'ami ffo, na mikuyar fun tamatu ada tabar ler.

⁹ Wa sa emi minangai wa soba, ya'a mikuyar fun ami tabar ler na re Tuhan nai fufun atebi'ami ffo, nda midem?

¹⁰ Ongalai fi si mayira re Musa atiya nangai: Midem lem si fiara ya'a sina ssamami,^e fel: Yeni awuli sin ssami nam kkwangai sa tamatu dafunni. ¹¹ Ngarin Musa atebida ya'a tadem lem si fiara ya'a sina ssamada na emi mitebi tamatu fara okwalai dadem danga ri'a. Miwuli ya'aye minangai: Kotu minal sina ssamami ada kwangu ya'a Tuhan nai fufun

^dYesaya 29:13

^eKeluaran 20:12, Ulangan 5:16

ti, ¹² sa okwalai minal ya'a sina ssamami tu. ¹³ Wa minanga ri'a sa minam sabumi kwakwai ada tabar ler ame mona fai Tuwan nai fufun ler si rakwin. Fel ami sere fafadi betai tu rufa ni'a."

Yesus narnau tamatu nangai, tamatu dadem re kkwangai, sa ri'a nam bana yabaldi

¹⁴ Afotu Yesus atara tamatu betai i mul nama awuli ya'aye nangai, "Mirengin sa'u mina'amai fara ta'armi tongir ya'a re sa'u fara uwwuli ya'a'ami. ¹⁵ Kotu tangalai leli ye ayi tamatu tubur si yabaldi, ri'a nda nam tamatu asetaye ya'a Tuwan nai fufun. Re nam tamatu asetaye ya'a Tuwan nai fufun, re namaluwai fai yabaldi."

¹⁷ Aturen damul ya'a re damme, orama na ani kkwakwadi dasamanni ya'a yafan ne orama tu re wa awwuli. ¹⁸ Afo Yesus nangai, "Okwalai emi ta'armi fafui tiba'u! Wa nata'a ta'armi tongir ya'a re sa'u uwuli ya'a'ami ti? Ongalai re ayi tamatu tubur si yabaldi, ri'a tabul si manam na nda nam asetaye ya'a Tuwan nai fufun. ¹⁹ Re da'a ayi tuburdi na'ayen, afui nama dakuku wu'u." (Yesus awuli ri'a ya'a nda tabul si manam te ya'a nam tamatu asetaye ya'a Tuwan nai fufun.)

²⁰ Awuli tu nangai, "Re ya'a namaluwai fai tamatu yabaldi, ri'a ya'a nam asetaye ya'a Tuwan nai fufun. ²¹ Re ya'a namaluwai fai tamatu yabaldi rufa nai: dalafa dal re kkwangai nama dadem; dadem sakwa si la'om, daluwai

*f*Ma'a re re tamatu de dattiya suratu Markus nai mul fara dayita lola tamatu, ayyatudi ya'a dafa'i ayat ne 16, betai nda. Ayat ne 16 nanga wa: *Kotu yeni fara ta'ir tongir ya'a re orna'u'ami ffo sa alafa ssobi.*

tamatu ada barlai, dafun tamatu, dafawur tamatu yakwadi kwakwai, ²² masiya'a na dadi kwa, darngai tamatu ada tu, ada su'a dadem re kkwangai ssel, daya'al tamatu, dam ttor bingan, damangusil tamatu fel ada singai si bbele, dawuli tamatu dam kkwangai, ada arrakwan si bawori, du'u si mawurye. ²³ Tamatu ada sere fafadi kkwangai rufa ni'a nam bana yabaldi na nam asetaye ya'a Tuwan nai fufun."

Odar yeni, nda Yahudiye, awasan Yesus

²⁴ Afotu Yesus nalafe re, ayi Tirus ani fin. Afan re sa ayaful i kwalar ye, nunga re na e fui fai tamatu darlla'ani ya'a ame re. Ngarin nanga re na tamatu betai darengin yabar ya'a ame re ti.

^{25,26} Odar yeni, nda Yahudiye na nai nam bana Fenisia, re ame Siria ani fin, ai ttutuini akwa yanai 'odarni. Afotu arengin yabar ya'a Yesus ama ti, nanga re a ayi Yesus amme, afan talar ya'a yabai wu'in, nama amara foni fara ayingal ai ttutuini ne fai yanai.

²⁷ Afo Yesus awuli ya'ani nangai, "Ma kkwakwa da'a fedi da, ongalai tal kkwakwa ada tabul si manam ya'a koyar, ri'a yalada." Ri'a ayafan de nda Yahudiye fel koyar.

²⁸ Afotu odar ne nangai, "Ongalai, Tuwan, mwuli monga ri'a tongir si ngarin nanga re na koyar tu, ya'a dame meja yisin, dasa'a ya'a kkwakwa fafadi aratai."

²⁹ Afo Yesus nangai, "Amu sersifar soba yu'u, sa mmul, sa'u uyingal ai ttutuini ne fai yana'u ti."

³⁰ Afotu nanga re a amul. Afan kwalar, ayokwa na yanai nai nai nen koi fifin na ai ttutuini ne nalafaini ti.

Yesus nam tamatu rrubu si ler ffui yeni sobani fo ani awasa

³¹ Afui nama Yesus nalafe Tirus ani fin, nal nangai Sidon abana Galilea ani bal ssinani, ya'a fin ne atam Bendar Kwasis Wur. ³² Ame re sa afotuni datura yil rrubu si ler ffui yeni i ya'ani. Daturani i, afo damara foni fara nadi fetani si sobani.

³³ Nanga re a aturani dalafe tamatu de damme, dayi sukwai. Orama na ayongu tul limi yyakur ro i tamatu ne ta'ir fafuidi, afui sa anar sau limi nama nadi feta abelir. ³⁴ Na'amai sa asala fo mangar fel awo yari nam ssayi ayiku narsilaini, nama awuli fo lardi nangai, "*Efata!*" Ri'a ya'a awuli ya'a tamatu ne fara ta'ir fafui dolarye fel fara narsifar. ³⁵ Nanga re a ba'a ettu ne a ta'ir fafui dolarye afel narsifar nam ssobi. ³⁶ Yesus a'angam tamatu de damme re fara okwalai na dawuli ya'a yeni. Nunga re na dawuli lola fafa, masiya'a na anou ttangalye. ³⁷ Tamatu de damme re yaladi afel yu'u, afotu dangai, "Tamatu nai adem te a, re soba nam ffui. De rrubuye nam darengin fafa, de lardi ffui namdi darsifar."

Yesus akwata'u tamatu rifin awa fo roti aidubuyam fel si'a aye

8 ¹ Fi si mayira de tu nama tamatu betai darkulye i Yesus amme. Tamatu de, tabul si manam fui faiye, afotu Yesus atara ani kkwakwadi, awuli nangai, ² "Orsilai tamatu wadi, nai wa datura ita tame wa mayira lai ti, saku tabul si manam fui faiye. ³ Sa kotu utebiye damul na bulaiye

sa atu dakallawarye ya'a sala tafuran, ayiku aye dama dam bana ssau."

⁴ Ani kkwakwadi dawuli ya'ani dangai, "Ita tame sau fai tamatu nanga wa, sa tal roti fai ba fara takwata'u tamatu betai nai?"

⁵ Afotu Yesus asamanye nangai, "Ami roti ayira?"

Afo iri daran dangai, "Aidubuyam."

⁶ Afotu atebi tamatu betai ne datalar bala fifin. Nanga re a nal roti aidubuyam de, orama na awuli ya'a Tuwan nai fufun nangai "Bafa, amu bullemui nakwaini, mol roti wa ya'a'ama." Na'amai nama ayiya feta nam kkwakwa afel nal ya'a'ani kkwakwadi fara dayita lola tamatu de damme re. Afo dayita. ⁷ Ada si'a kwakwa aye tu, afotu Yesus abele Tuwan nai fufun ya'a nal si'a de tu, orama na atebiye dayitaye. Afo dayitaye tu. ⁸ Nanga re a da'a saku rasanye. Na'amai nama Yesus ani kkwakwadi dakul si'a si roti, re tamatu de da'a datarra, koba sali dubuyam. ⁹ De dame re maisa'a tamatu fatin rifin awa. Yesus namdi damul na'amai, ¹⁰ orama na atura ani kkwakwadi dafalau dayi Dalmanuta ani fin.

Farisiye dasalu fara Yesus aroru ani awasa fara kotu nda aroru sa dawuli dangai nda nam bana Tuwan nai fufun.

¹¹ Fi si mayira te tu Farisiye aye dayi Yesus amme. Dawuli ya'ani dangai, "Sa mom, modi fo amu awasa fara ama marla'a ya'a a mom bana Tuwan nai fufun." Dawuli danga ri'a fara kotu nda aroru ani awasa sa dangai nda nam bana Tuwan nai fufun. ¹² Yesus awo yari nam ssayi ya'a

Farisiye dasalu Yesus ani yyala

kwawulni iye ya'a nata'a dawasanni. Afotu awuli ya'aye nangai, "Emi tamatu sa'aran nai misalu fun fara miyokwa sa'u uroru ana awasa, nda uroru sa nda miwasanngu. Sa'u uwuli ya'a'ami fara minarla'a, emi sa sa'u nda odi fo ana awasa ya'a'ami." ¹³ Nanga re a abana faiye. Atura ani kkwakwadi dafalau dalingan bal ssinani.

Yesus ani kkwakwadi nata'a ta'ardi tongir ya'a ani awasa bari

¹⁴ Dafalau dayi alai orama na ani kkwakwadi ta'ardi akwa ya'a nda dafo roti. Rufa ne na ada roti ettu na'ayen ame alai. ¹⁵ Nanga re a Yesus nal yafan awuli ya'aye nangai,

"Minar" am'ami fai maihes re nam bana Farisiye afel re nam bana Herodes."

¹⁶ Ani kkwakwadi darengin ri'a afo darwuli daryya'aye dangai, "Maisa'a awuli ri'a ya'a nda tafo roti?"

¹⁷ Yesus narla'a re dawuli ssau, afo asamanye nangai, "Miwuli sau roti uran faida ya'a ya? Nata'a ta'armi tongir ya'a re sa'u uddem? Nai wa tu milafa tungul?" ¹⁸ Emi miyokwa re sa'u uddem ti si nata'a ta'armi tongir ya'a, fel mirengin re sa'u ornau'ami ffo si nata'a milafa nal. Nda ta'armi dame re sa'u udem ffeidi, ¹⁹ re ma'a re re sa'u uyiya feta roti ailima ya'a tamatu rifin lima? Rufa ne na mikul re da'a datara koba sali yira?"

Daran dangai, "Wur na ro."

²⁰ Afo nangai, "Afel, re uyiya feta roti aidubuyam ya'a tamatu rifin awa, sa mikul re da'a datara koba sali yira tu?"

Afo dangai, "Dubuyam."

²¹ Afo awuli ya'aye nangai, "Sa sa'aran ta'armi tongir ya'a re sa'u uwwuli sau maihes re nam bana Farisiye afel Herodes, yi nda?"

Yesus nam tamatu mai dduur yeni sobani fo ani awasa

²² Afui nama dam solan ya'a Betsaida, dafan re afotu tamatu dangatar tamatu mai dduur yeni i, afo damara foni fara nadi fetani. ²³ Yesus nadi tamatu ne limi afel aturani dasamur dayi fano tarai te. Afotu anar sau maidi fel nadi fetani orama na asamanni nangai, "Mre aikwa fafa yi nata'a?"

²⁴ A'ala fo lungai si mai nanga re a awuli nangai, "Uyokwa tamatu ti, nunga re na nai wa tu uyokwa ngaburye, tangalai uyokwa ai dassamur."

²⁵ Afotu Yesus nadi feta maidi tu nanga re a mai sobaye, afotu are aikwa fafa nam ssobi. ²⁶ Nanga re a Yesus atebini nangai, "Mmul ya'a amu kwalar, okwalai na myi fano yabil da."

Petrus awasan ya'a Yesus Kul ne Tuwan nai fufun nasinnouni, ne Yahudiye da'ata ffofi

²⁷ Afui nama Yesus atura ani kkwawkadi dalafe re, dayi fanodi de dame Kaisarea Filipi ani fin. Dafo fan sala tafuran afo Yesus asamanye nangai, "Tamatu dawuli sau sa'u, dangai sa'u wa bani?"

²⁸ Ani kkwawkadi daran dangai, "Aye dangai, a Yohanes, ne nam tamatu darttir, yarini mul ti. Aye tu dangai a Elia, ne fara amul ya'a sar nai fai Tuwan nai fufun mamui yisin. Aye fu'u tu dangai a tamatu de, fi si mayira re dawuli Tuwan nai fufun ani sersifar, yeni."

²⁹ Afotu asamanye tu nangai, "Sa emi, emi minangai sa'u wa bani?"

Afo Petrus awuli ya'ani nangai, "A Kul ne, Tuwan nai fufun nasinnouni ya'a fara ama."

³⁰ Nanga re a Yesus a'angamyen fara okwalai na dawuli ya'a yeni.

**YESUS NARNAU ANI KKWAKWADI LOLA SALA SAKU YERUSALEM
(8:31-10:52)**

Yesus awuli tongar ya'a akoi nanga ba atu

³¹ Afotu bana tu mayira ne Yesus narnauye fo re atu tamatu dadem ya'ani, nangai, "Sa'u ya'a om bana Tuwan nai fufun fara uyi tamatu, atu nanga re na tamatu dadem re kkwangai tutungu, afel Yahudiye ada ssa'aiye fel imam ada ssa'aiye fel de dafo agama ler si rakwin edi fui faingu, afel atu nanga re na tamatu dafunngu, afui nama mayira lai na yaringu mul tu."

³² Awuli feta wa nam ffui, nanga re a Petrus na'ayar tanni dayi sukwai, orama na arai tanni nangai, "Okwalai mwuli rufa ni'a! Sa'u eng fui fai mkoi!"

³³ Nanga re a Yesus natawul ya'ani, na ayokwa de llofai, afo arai tanni ya'a lungai si matadi, nangai, "Molafe sa'u, a ya'a ai ttutuiye ada ssa'aini afa'i'a! A nda mlafa tangalai fun Tuwan nai fufun na mlafa tangalai tamatu."

³⁴ Afui nama Yesus atara tamatu betai ne, damme re re, afel ani kkwawkadi afo awuli ya'aye nangai, "Kotu yeni fara atura sa'u, sa nal ta'ir fai asalu re ani ssu'a, na adem fun re sa'u ana ssu'a, saku masiya'a na fara dalafar si daloini saku akoi ya'a, nunga re na adem, orama na bisa atura sa'u."

³⁵ Ayiku de dadiyala fai dakuyar sa'u fara okwalai na dantom ssolan si abayyal si dakoi, atu nanga re na dakoi sa Tuwan nai fufun ayingalye fai mamui yisin. Nunga re na de dakkoi ya'a dawasan sa'u fel dawuli tongar yabar ssoba wa, atu Tuwan nai fufun namdi i mamui yisin. ³⁶ Kotu tamatu

yeni adafa sar nai ani re ssoba nam ffui, sa atu akoi na Tuwan nai fufun ayingalni fai mamui yisin, sa sar nai ani re, addafa re, nda afantanni nanga te. ³⁷ Ongalai nda bisa tamatu dafasir fara Tuwan nai fufun namdi dayi mamui yisin. ³⁸ Emi tamatu sa'aran nai aniye fe'a minadiyala fai mikuyar sa'u, na mikuyar de edi fui fai Tuwan nai fufun. Sa'u uwuli ya'ami ya'a sa'u wa ya'a om bana Tuwan nai fufun fara uyi tamatu, atu sa'u uma sar nai mul, ufo Samangu ani ngalau fel utura ani serttebi de dame fun mamui yisin. Sa kotu emi yeni namatau atorani ya'a ayi sa'u ana kkwakwadi yi namatau awuli tongar sa'u lar si fafangu fo sa'aran wa, sa atu nanga re na uma sar mul na sa'u tu eng fui fai uttoran ya'a bani ne ayi ana kkwakwadi."

9 ¹ Awuli ya'aye tu nangai, "Sa'u uwuli ya'ami fara minarla'a, aye ya'a dame wa, nai wadi tu yyariye, na atu dayokwa na Tuwan nai fufun afa'i ani awasa nadi sau sar ai"ui nai."

Yesus ani kkwakwadi dayokwa ani ngalau ya'a fu'ar kkoloi

² Mayira dubu tu nama Yesus afo Petrus si Yakobus fel Yohanes, aturaye dayaful fu'ar ssayi yeni afotu da'ayenye dame re. Dame re nanga re a narwwula'uni ya'a lungai si matadi, ³ saku ani sertai narllawurni ayiku delai yu'u; ani ddelai na'uda ame sar nai. ⁴ Nanga re a dayokwa na Elia atura Musa, de fi si mayira re dawuli Tuwan nai fufun ani sersifar, dongalu'uye nam mmata, datura Yesus darsifar.

Elia atura Musa dongalu'uye nam mmata, datura Yesus darsifar

⁵ Afotu Petrus awuli ya'a Yesus nangai, "Ana ssa'aini, tame wa soba. Mtoran sa ama madem mal mola lai ma wa, ye ya'a a, ye ya'a Musa, ye ya'a Elia." ⁶ Awuli nanga ri'a ayiku arbabar na'uye saku adem sersifar ngur. ⁷ Nanga re a udum sai yeni nalluni sauye orama na Tuwan nai fufun narsifar ya'aye bana udum sai ne yabil, nangai, "Yanangu, ne obullemuini, nai nai. Mirenginni!"

⁸ Ba'a ettu ne a dangai dayokwa na elafai Yesus a'ayenni ya'a ame re felye. ⁹ Afotu dallu fai fu'ar. Nai wa dafo fu'ar dallu na Yesus a'angamye nangai, "Okwalai na iwuli ya'a yeni da, ya'a re orama tu re wa miyyokwa. Ma'u, ya'a om bana Tuwan nai fufun, fara uyi tamatu, ukoi na ringu mul da, nama miwuli." ¹⁰ Afotu nda dawuli ya'a matu na darwuli daryya'aye na'ayen dangai, "Ri'a awuli a akoi na atu yarini mul tu, ri'a nanga ba?"

amatu yeni tangalai Elia afedi Yesus; tamatu ne Yohanes ne nam tamatu danttir

¹¹ Afui nama dasamanni dangai, "De dafo agama ler si kwin dawuli ya'a Tuwan nai fufun ler si rakwin awuli ngai, Elia ama sar nai fedu Kul ne Tuwan nai fufun sinnouni fara ama. Dawuli danga ri'a ya'a ya?"

¹² Afo Yesus aran nangai, "Dam tama, tamatu yeni tangalai Elia afedi fara nataruwan tamatu sar nai fun fara nai soba mul. Ngarin nanga re na datiya tu fo Tuwan nai un ler si rakwin dangai atu tamatu da'alefar sa'u, ya'a om na Tuwan nai fufun fara uyi tamatu, fel edi fui faingu. Sa'u uwuli ya'a'ami, ongalai tamatu ne tangalai Elia ama suma tamatu damalinguni. Tamatu ne, tamatu ada su'a lem re kkwangai tutuni, nanga re a dadem, tangalai fun fi si mayira re dattiya sauni fo Tuwan nai fufun ler si win."

Yesus ayingal ai ttutuini fai kwakwa yeni fo ani awasa

¹⁴ Ana te tu Yesus atura ani kkwakwa laiye de dafan ani kkwakwadi de elaffaiye damme. Dayokwa na tamatu betai dame tu re, afel de dafo agama ler si rakwin datura ani kkwakwadi darttoi llar. ¹⁵ Tamatu betai ne dayokwa Yesus nanga re a ba'ataye, afotu dala foni, dangai, "A mma?"

¹⁶ Afotu asamanye nangai, "Emi mitura wadi minartoi llar fel ya?"

¹⁷ Nanga re a tamatu yeni ame tu re awuli nangai, "Tuwan, sa'u ufo yanangu yilini ma ya'a'a, ayiku ai ttutuiye yeni akwani, abana akwani tu na ler fui. ¹⁸ Tangalai na dayar foni sa afotu afan sau fafa, si bber ayofa fafi fel akara ngeyin si nam bangi. Sa'u uwuli ya'a amu kkwakwadi ti, fara dayingal ai ttutuini nai, si nata'ani."

¹⁹ Nanga re a Yesus awuli ya'a ani kkwakwadi nangai, "Emi minanga ba? Sa'u ume wa fel'ami ol sau wa ti, na nata'a miwasan sa'u? Minam, mifo kwakwa ne ma."

²⁰ Nanga re a dafoni i. Ai ttutuini ne ayokwa Yesus, nanga re a nam kwakwa ne nam bangi si afo yota lola bala fifin saku bber ayofa fafi.

²¹ Afotu Yesus asaman kwakwa ne sami, nangai, "Kwakwa nai nanga wa na sau ti, yi nata'a?"

Afotu sami nangai, "Abana bitallengaini re. ²² Ai ttutuini nai fara afunni, ila'i fun namni afan sau sai si kwar. Kotu morla'a mdem leli ye faini, sa morsilai'ama si mfantan'ama."

²³ Nanga re a Yesus nangai, “Okwalai mwuli monga ri’a, Tuwan nai fufun adem leli ye ya’a tamatu de dawasanni, na’uda nam te aililai.”

²⁴ Ba’a ettu ne a kwakwa ne sami awuli nangai, “Uwasan’a si nata’a, sa mom, mfantangu fara uwasan yu’u’a.”

²⁵ Yesus ayokwa tamatu betai ila’i dama, nanga re a arai tan ai ttutuini ne, afel awuli nangai, “Ai ttutuini a, a ya’a mom tamatu rrubuye si lerd fui, mom, molafe kwakwa nai, okwalai na mkwani tu!”

²⁶ Nanga re a ai ttutuini ne nabarai, nam kwakwa ne

Yesus nam kwakwa ne, orama tu re wa ayingal ai ttutuini ffaini re, akwangan

nam bangi yu’u, nama nalafeni. Nalafeni, nanga re a tangalai akoi, afo tamatu de damme re re, betai dayokwani dangai, “Akoi ti!” ²⁷ Ngarin dangai akoi na Yesus nadi limi, afo namni akwangan.

²⁸ Aturen, Yesus na’ayenni ame kwalar yabil, orama na ani kkwakwadi dasamanni dangai, “Nanga ba saku ama nda mayingal mal ai ttutuini ne?” ²⁹ Afotu aran nangai, “Ai ttutuiye rufa ni’a nda dalafai tamatu lakwai, kotu tamara fo Tuwan nai fufun ya’aye, nama dalafaiye.” ³⁰ Dalafe re afotu dasamur dangai Galilea ani fin. Yesus, kotu ame te, e fui fai tamatu darla’a, ³¹ ayiku fara narnau ani kkwakwadi na’ayen. Narnauye nangai, “Sa’u ya’a om bana Tuwan nai fufun fara uyi tamatu, atu nanga re na tamatu dawuli tongarngu ya’a de dasalu fara dafunngu. Afotu dafunngu. Dafunngu da’amai, afotu mayira lai nama yaringu mul tu.” ³² Awuli nanga ri’a, nunga re na re awwuli re, nda dalafa dal, afel iridi fafi ddiyan fai dassamanni.

**Yesus nabaroi ani kkwakwadi fara okwalai na dartoi llar fel
atu bani ayi ssa’aiye**

³³ Afotu dafan Kapernaum. Dayi kwalar, orama na Yesus asamanye nangai, “Orama tu wa minartoi llar lola sala fel ya?” ³⁴ Nunga re na nda dingalye, ayiku dartoi llar fel atu bani ayi ssa’aiye faiye. ³⁵ Nanga re a Yesus atalar fara narnau ani kkwakwadi urafi ye na roye de nam ffui. Ataraye afo awuli ya’aye nangai, “Kotu yeni narlebaini ya’a fara Tuwan nai fufun nangai ame mona fai tamatu, sa asalu ame muri sse da, fel adem ssoba ya’a tamatu nam ffui.”

³⁶ Afotu atara kwakwa bitallengai yeni ayi ada seroi, nanga re a angafal nalini, orama na awuli ya'aye nangai, ³⁷ "Kotu tamatu yeni na atara nal kwakwa ittengaiye rufa nai, ayiku kwakwa ne awasan sa'u, re sa atara nal sa'u; afel kotu atara nal sa'u, re sa atara nal ne nasinou sa'u ma sar."

Yesus atara kwakwa bitallengai yeni ayi ada seroi

³⁸ Afotu Yohanes awuli ya'ani nangai, "Tuwan, ama mayokwa tamatu yeni afa'i amu tam ayingal ai ttutuiye fai tamatu, afotu mabaroini, ayiku ne nda afel ita." ^{39,40} Nunga

re na Yesus awuli nangai, "Okwalai minabaroini! De nda dadem aiwwata ya'a tamatu, ongalai dafantanye. Nda nanga ri'a ya'a tamatu yeni adem manara re aillilai afa'i ana tam, na'amai sa afotu awuli sa'u nam kkwangai. ⁴¹ Sa'u uwuli ya'ami fara minarla'a, kotu yeni afantan'ami ayiku narla'a nangai sa'u ana kkwakwadi emi, saku masiya'a na nal'ami minan kwar kwatan, sa atu nanga re na adafa ani serbboi.

⁴² Nunga re na kotu yeni nam tamatu de dawasan sa'u yeni nadiyala fai awasanngu, masiya'a na kwakwa na'ayen, sa tamatu ne ani ssoba kotu nata'a adem na da'akwai ubu lau yeni fel ler kwangir nama databeni i kwalur, ayiku atu nanga re na Tuwan nai fufun ayingalni fai mamui yisin.

⁴³ Afel, kotu fara mdem re Tuwan nai fufun e fui ffai, sa modiyala fai, fara mme Tuwan nai fufun mamui yisin, si okwalai nal'a i sai si ai re nda bisa fui.^g ⁴⁵ Afel kotu fara msamur ya'a re Tuwan nai fufun e fui ffai, sa modiyala fai, fara atu mme Tuwan nai fufun mamui yisin, si okwalai natabe'a sau sai si ai. ⁴⁷ Afel kotu fara myokwa re Tuwan nai fufun e fui ffai, sa modiyala fai, fara Tuwan nai fufun nam'a i ani bbalasabil si okwalai natabe'a sau sai si ai

⁴⁸ re fi'ai si mayira tamatu dame sara si inora fafui,
ya'a bunar si yyel da'aye,
fel dame sai, re llarin saku sar nai fui.^h

⁴⁹ Minadiyala fai re kkwangai, atu Tuwan nai fufun nal ani ngawul afan sau'ami.

^gMa'a re re tamatu de dattiya surat Markus nai mul fara dayita lola tamatu, ayyatudi ya'a dafa'i ayat ne 44 fel ne 46, betai nda. Ayat ne 44 fel ne 46 tangalai fun ne 48.

^hYesaya 66:24

⁵⁰ Uyafan onga wa ya'a'ami: masin re ongalai soba, sa lalim fui, sa nda bisa dam ma'ai mul, nanga ri'a tu kotu minartoi llar, sa emi lalammi fui tu. Okwalai na artoi llar, na mime ettu.

Yesus a'am fai sela fafadi darfai dar"amye

¹ Yesus nalafe Galilea ani fin, ayi Yudea ani fin fel Yordan Kwar fin wumur. Ame re orama na tamatu i ila'i dayi amme, afotu narnauye tangalai fun re fe'a nau tamatu.

² Rufa ne na Farisiye aye dayi tu, ya'a dasalu fara Yesus ifar narral fai Musa ler si rakwin. Afotu dasamanni ngai, "Musa ler si rakwin atoran fai ila bu dafai am wadi kwakwai yi nda?"

³ Afotu Yesus nangai, "Sa Musa atebi'ami nanga ba?"

⁴ Dangai, "Musa atoran ya'a tamatu datiya i suratunya ya'a vadi kwakwai dangai: sa'u ufai am'a, orama na darfai amye."

⁵ Afo Yesus nangai, "Emi wa, emi fui fai midem re an nai fufun ani ssu'a, nakwaini Musa atiya nanga ri'a am'i fara kotu minarfai minar"am'ami sa milafa nam i da. ⁶ Nunga re na atiya tu ya'a ma'a rre Tuwan nai n a'oma sar nai sa a'oma tamatu yili si odar. ⁷ Sa kotu yil yeni nal odar, sa nalafe sin ssami sukwai si tafaidi na a yasi darfai sukwaidi. ⁸ Afo na'uda roye ti na tangalai

fun tamatu ettuni. ⁹ Sa afo de Tuwan nai fufun na'udi i ettu re, okwalai na tamatu dayangaye."

¹⁰ Aturen dayaful i kwalar mul, orama na ani kkwakwadi dasamanni fo re orama tu re wa narsifar ffo. ¹¹ Afo aran nangai, "Kotu yil yeni afai am yasi nama atura odar yeni fu'uni den, sa ongalai adem kkwangai ya'a yasi ne mmonani ayiku masiya'a na nal odar mul nunga re na Tuwan nai fufun ayokwani fel yasi ne mmonani nai wa tu tangalai tamatu ettuni. ¹² Fel kotu odar yeni afai am yasi, nama atura yil yeni fu'uni den sa ne tu adem kkwangai ya'a yilini ne mmonani.

Yesus narnau tamatu nangai, tamatu ada sere tangalai kwakwa ittengaiye nama Tuwan nai fufun na'uye i ani bbalasabil.

¹³ Fi si mayira te tu tamatu dafo kwakwa bitallengaiye i ya'a Yesus fara nadi fetaye si awuli ya'a Tuwan nai fufun ya'a nabulemuiye. Nunga re na ani kkwakwadi darai tanye.

¹⁴ Afotu awuli ya'aye nangai, "Okwalai na mi'am fai kwakwa ittengaiye de dama umme, ayiku tamatu de ada sere rufa kwakwa wadi nama Tuwan nai fufun ataraye ya'a dayi ani bbalasabil. ¹⁵ Sa'u uwuli ya'a'ami fara minarla'a, kotu yeni nda arengin Tuwan nai fufun tangalai fun kwakwa bitallengai darengin ada taffar budi, sa atu Tuwan nai fufun na'uda namni i ani bbalasabil. ¹⁶ Afui nama angafal nal kwakwa de afel nadi fetaye si awuli ya'a Tuwan nai fufun fara nabulemuiye.

Yesus narnau tamatu nangai, de ada fusa'a betai, ngaisetir
yu'u ya'a dayi Tuhan nai fufun ani bbalasabil

17 Yesus orama na abana nam solan tu ya'a ani samur, nama yil yeni ala i amme nanga re a nam yaba ttuna ya'a yabai wu'in. Asamanni nangai, "Tuwan a, a ya'a soba'a, mwuli ya'angu da, atu udem onga ba, fara ukoi sa Tuhan nai fufun nalngu i mamui yisin saku sar nai fui?

18 Yesus awuli ya'ani nangai, "A mwuli ya'angu mongai sa'u sobangu ya'a ya? Mlafa ssobi da. Nda tamatu yeni ya'a sobani, Tuhan nai fufun na'ayen ya'a sobani. 19 Ongalai morla'a Tuhan nai fufun ler si rakwin ya'a atebi tamatu nangai: Okwalai na minarfun; okwalai na mifawur tamatu ada kwakwa si bingan; okwalai na miluwai; okwalai na midem ya'al si buli ya'a tamatu ada barlai; na midem lem si fiara ya'a sina ssamami."^k

20 Afo nangai, "Tuwan a, abana bitallengaingu na tulma'uingu udem re Tuhan nai fufun atebi tamatu ffo."

21 Yesus afularni nanga re a narsilaini. Afo awuli ya'ani nangai, "Efai ettu ya'a nata'a mdem. Mbana mkwangu mo'amai amu fusa'a orama na myita uballaba lola tamatu de nda dadi kkwa. Mdem monga ri'a sa atu amu fusa'a betai ya'a Tuhan nai fufun mamui yisin. Na'amai nama bana sa'aran mkuyar sa'u."

22 Yil ne arengin ri'a sa alafa nam ddiyan ayiku ani fusa'a betai. Afo nanga re a abana fai Yesus.

23 Nanga re a Yesus afular lola ani kkwakwadi nama awuli ya'aye nangai, "Tamatu de ada fusa'a betai, ngaisetir

^kKeluaran 20:12-16, Ulangan 5:16-20

yu'u dayi Tuhan nai fufun ani bbalasabil!" 24 Ani kkwakwadi darengin awuli nanga ri'a afo yaladi afel. Afotu awuli ya'aye mul nangai, "Kwakwa emi, wa ngaisetir yu'u kotu fara yeni ayi Tuhan nai fufun ani bbalasabil! 25 Ongalai ngaisetir kotu tabul ssinaye de unta yeni fara awui i ilir fafui, sa ngaisetir yu'u tu fai ri'a, kotu tamatu de ada fusa'a betai fara dayi Tuhan nai fufun ani bbalasabil."

26 Ani kkwakwadi darengin awuli nanga ri'a afotu yaladi afel yu'u, nanga re a darssamanye dangai, "Nanga ri'a sa atu bani nama ayi Tuhan nai fufun mamui yisin?"

27 Afotu Yesus ayokwaye nanga re a awuli ya'aye nangai, "Kotu tamatu dal ada uwatu na'ayen fara dayi Tuhan nai fufun mamui yisin sa nda bisa, sa kotu Tuhan nai fufun, nama nda nam leli ye ngaisetir."

28 Afotu Petrus awuli ya'ani nangai, "Sa ama? Ongalai ama mama fai ama kwalar yabil nam ffui ya'a makuyar a!"

29 Nanga re a Yesus aran nangai, "Sa'u uwuli ya'a'ami fara minarla'a, tamatu yeni abana fai ani kwalar, kufai na fafa tifil ne namanam ssau yi, ani sama si kwalisan yi, ani sama si aran yi, sin ssami, kufai na yanai kwakwai, ya'a sa'u ana ngaran fel fara awuli Yabar Ssoba wa,³⁰ sa atu nanga re na tamatu ne adafa betai ssin tu ya'a sar nai. Adafa kwalar si, kutan si, sama si kwalisan si, sama si aran si, sin kwakwai si, yanai kwakwai. Nunga re na atu tamatu dadem kwaiffur ya'ani saku da'alefarni ya'a sa'u ana ngaran. Afel atu Tuhan nai fufun nadi sau sar nai nam ffui nama orama na nam tamatu ne ame mamui yisin saku sar nai fui. 31 Wa betai ya'a dayi ssa'aiye ya'a sar nai, atu nda dayi mona ye, fel

betai ya'a nda dayi mona ye ya'a sar nai, atu Tuhan nai fufun na'udi dayi ssa'aiye ya'a mamui yisin.

Yesus awuli tongar ya'a atu tamatu dafunni

³² Nai wadi tu dasamur ya'a Yerusalem na Yesus afedi. Rufa ne na ani kkwakwadi yaladi afel, fel de dakkuyarye ardowarye. Afotu Yesus atara nal ani kkwakwadi i sukwai, afai yiriye fo re atu tamatu daddem ya'ani, ³³ nangai, "Tayi Yerusalem nama orama na sa'u, ya'a om bana Tuhan nai fufun fara uyi tamatu, atu nanga re na dawuli tongarngu ya'a imam ada ssa'aiye fel de dafo agama ler si rakwin. Afui nama iri dam yala afanngu ya'a fara dafunngu, nama orama na dalngu ya'a tamatu de nda Yahudiye ya'a nda dawasan Tuhan nai fufun. ³⁴ De di'a atu dawur ratungu si, danar saungu si, dadayarngu fo ada ddifil de daddemye fo tabul alai nama dadimal tabul tul iye, yeni, nama orama na dafunngu. Afui ani mayira lai nama yaringu mul tu."

Yesus narnau ani kkwakwadi nangai, de dasalu fara bariye sa dafantan tamatu tangalai ada serttebiye

³⁵ Afui nama Yakobus atura Yohanes, tafar ne Zebedeus yanai kwakwai, dasamur i Yesus sukwai. Dawuli ya'ani dangai, "Ama fara masol'a ya'a mdem leli ye ya'a'ama."

³⁶ Afo Yesus nangai, "Sa atu udem ya ya'a'ami?"

³⁷ Afo dangai, "Atu fara modi sau sar nai, sa ama roi'ama matura'a tadi sau i ettu, yeni ya'a amu fin mmila, yeni ya'a amu fin nnggafa."

³⁸ Afo Yesus nangai, "Emi misol re minamalingu yya'a. Atu sa'u ortom abayyal re Tuhan nai fufun nam kwer ssau ya'angu saku ukoi. Sa emi bisa minanga ri'a tu, yi nda?"

³⁹ Dangai, "E, bisa."

Afo Yesus awuli ya'aye nangai, "Ongalai atu emi tu minartom abayyal saku mikoi, tangalai sa'u. ⁴⁰ Ngarin nanga re na na'uda sa'u ya'a osinou tamatu ya'a datura sa'u madi sau sar nai, na Tuhan nai fufun ya'a nasinnouye. Ongalai ana fin mmila fel ana fin nnggafa, Tuhan nai fufun nataruwan fun ya'a baye si baye de nasinnouye ti.

⁴¹ Aturen ani kkwakwadi urafi ye de darengin re Yakobus atura Yohanes dawuli ya'a Yesus yya'a, nanga re a kuraiye ya'aye. ⁴² Afo Yesus atara na'uye na'amai, orama na narsifar ya'aye, nangai, "De tamatu dangai ssa'aiye fai de nda dawasan Tuhan nai fufun, ongalai dadi sau ada bbalasabildi sa datebi dakwallaiye. ⁴³ Sa emi okwalai minanga ri'a, kotu emi yeni fara Tuhan nai fufun ayokwani bbarini, sa ayi titi si yoban ya'a tamatu, ⁴⁴ fel kotu yeni fara ame mona, sa afantan tamatu tangalai ada serttebiye. ⁴⁵ Midem nanga ri'a ayiku sa'u ya'a om bana Tuhan nai fufun fara uyi tamatu, sa'u tu nda uma sar nai ya'a fara utebi tamatu si dasalifoingu na uma ya'a udem ssoba ya'aye, fel orttoranngu ya'a ukkoi fara ufasir tamatu llofai ada ttu'u si yyala faiye om ffui.

Yesus nam Bartimeus ayer aikwa fafa fo ani awasa

⁴⁶ Ana te tu Yesus atura ani kkwakwadi dafan Yeriko. Dalafe re dam solan ya'a Yerusalem datura tamatu betai.

Tamatu mai dduur yeni atam Bartimeus, ne Timeus yanai, nai wa ame sala sukwai. Tamatu ne, mayira sa atalar asol uballaba fai tamatu. ⁴⁷ Atalar nanga re a arengin na tamatu dawuli dangai, "Yesus Nassaretni nai ne alingan re." Nanga re a atarani nam ssin, amara foni nangai, "Yesus, Daud tulir si fayi a, Kul ne, Tuwan nai fufun nam kwer yya'a'a fara mma, morsilai sa'u!"

⁴⁸ Afotu tamatu betai darai tanni dangai, "Mom koiffui!" Nunga re na ila'i atarani, nam ler bangngasir, nangai, "Daud tulir si fayi a, morsilai sa'u!"

⁴⁹ Yesus arengin nanga re a ayai fo, afotu awuli nangai, "Mitebini ama!"

Afo datara tamatu mai dduur ne, dangai, "Soba be, mom myi, Yesus nai ne atara'a." ⁵⁰ Nanga re a aferi ani fasisir faini, afo nartamarer nam llakwai ala i Yesus amme.

⁵¹ Afotu Yesus asamanni nangai, "Amu su'a udem onga ba ya'a'a?"

Nanga re a mai durni ne nangai, "Ana ssa'aini, ana su'a ure aikwa fafa."

⁵² Afotu Yesus awuli ya'ani nangai, "Sa mom, mbana, mwasan sa'u nakwaini soba'a." Ba'a ettu ne a are aikwa fafa. Afotu asamur kuyar Yesus.

YESUS NARNAU TAMATU YA'A YERUSALEM

(11:1-13:37)

Tamatu dabele Yesus lola sala saku Yerusalem, dangai ayi Kul ne Tuwan nai fufun nasinnouni, ne Yahudiye da'ata ffo

11 ¹ Yesus atura ani kkwakwadi dangowal Yerusalem. Dam ren ya'a Betfage afel Betania, fano wadi dame Saitun fu'ar tabil, afotu atebi ani kkwakwa roye ² nangai, "Mifedi fano ne ame mona re. Fara miyi fano yabil sa nanga re na mi'aikwa keledai kwakwa yeni, nata'a tamatu datalar muri, da'akwaini ya'a re. Miwala'u yal faini, mifoni ma. ³ Kotu na tamatu yeni asaman'ami nangai: Miwala'u yal fai keledai ne ya'a ya? sa miwuli ya'ani minangai: Dukwaida fara afa'ini da, na'amai nama dafoni mul."

⁴ Nanga re a dayi afotu da'aikwa keledai kwakwa yeni, ame sala tanin, da'akwaini fel kwalar ye ani sarlefafi, afotu dawala'u yal faini. ⁵ Nanga re a aye dame re darsaman dangai, "Emi miwala'u yal fai keledai kwakwa ne ya'a ya?" ⁶ Afotu dawuli tongar ya'aye fo re Yesus orama tu re wa awwuli ya'aye, nanga re a tamatu de dam toran ya'a dafo keledai ne bana.

⁷ Afotu dafoni i Yesus amme. Nanga re a dafulela ada labun i muri fifin, orama na Yesus ayaful i, atalar, afotu namni asamur. ⁸ Tamatu betai dafulela ada labundi lola sala tanin ya'a dabeleni ffo, afel aye tu dador ai tutui fai wunai nama dafulelaye lola sala tanin tu, ayiku ada tabar ler nanga

ri'a kotu ada kul si afaladi dama. ⁹ De dafedini dafel de dakuyarni fai muri dawuli dam ssin dangai,

"Mima tabele Dukwaida!

Yesus awui i Yerusalem na tamatu dabeleni lola sala

"Dukwaida nabulemui nai, ya'a ama afo ani awasa.¹

¹⁰ "Ama fara ayi Kul tangalai sabuda Daud, afotu Tuwan nai fufun nabulemuini.

"Mima tabele ne ame ssayi."

¹¹ Afotu Yesus afan Yerusalem, nanga re a ayi Kwalar ssin ne dawau tabul yya'a fara dabele Tuwan nai fufun. Afular lola yabil na'amai, afotu atura ani kkwakwadi urafi ye na roye de, damul ya'a Betania ayiku fara fi'ai ti.

Yesus ayingal tamatu de dasalu uballaba fai Kwalar ssin ne dawau tabul yya'a fara dabele Tuwan nai fufun.

¹² Ani mairre dalafe Betania orama na Yesus arangar bullai. ¹³ Afo ayokwa i mona na ara wu'in ye nai wa ame, na narlar ti, afo ayi fara aleni. Masiya'a na narla'a ya'a ara nata'a darfukwa, alafa nangai la'ana fusi dame ayiku narlar ti. Nunga re na afan wu'in, na nda ayokwa fusi ye na rakwin na'ayen. ¹⁴ Nanga re a awuli ya'a ai ne nangai, "Bana tu mayira nai nda morfukwa, fara okwalai na tamatu yeni aka fusimdi mul." Rufa ne na ani kkwakwadi darengin narsifar. Afui nama dam solan ya'a Yerusalem.

¹⁵ Dafan re afotu Yesus ayi Kwalar ssin ne dawau tabul yya'a fara dabele Tuwan nai fufun ani ngangafafi, nama ayingal tamatu de dadem wutar si ffalir ya'a re. Akwafali tamatu de dayalur ada uballabadi fel Kwalar ssin aniye si de dakwangu kusal si ubeli ada sasal si adera re darkwangu yya'a. ¹⁶ Afel a'am fai tamatu databai barlai dabana damul

¹Mazmur 118:25,26

us akwafali tamatu darkkwangu ada sasal si adera ya'a Kwalar ssin ani ngangafafi.

Kwalar ssin ne ani ngangafafi. ¹⁷ Afotu awuli ya'aye ngai, "Ongalai datiya sau Tuwan nai fufun ler si rakwin awuli nangai:

ya'u ana kwalar nai ya'a fara tamatu sar ai"ui nai darsifar felngu bana.^m

Nunga re na emi mifa'i kwalar nai ya'a midem wutar si ffalir ya'a."^m

¹⁸ Imam ada ssa'aiye datura de dafo agama ler si rakwin darengin ri'a, afotu dasalu ngallangandi ya'a fara dafunni ayiku dababarni. Dababarni, ayiku tamatu betai ne, darengin ani rau si wornau re, yaladi afel nam ffui, afo ada su'a dakkuyarni.

¹⁹ Aturen fi'ai nama Yesus atura ani kkwakwadi dalafe Yerusalem, damul ya'a Betania.

Yesus narnau tamatu nangai, kotu na tawuli ya'a Tuwan nai fufun fara adem leli ye ya'ada, sa okwalai tam i ro, fel okwalai na tatuman kkura ya'a tamatu

²⁰ Mairre ddowi, dasamur mul ya'a Yerusalem afotu dayokwa na ara wu'in ne rawuini nam ffui saku kwa'irdi dakoi. ²¹ Afotu Petrus ta'ir dakwa re ikusan Yesus awwuli, nanga re a awuli ya'ani nangai, "Woi yyamai! Ana ssa'aini, myokwa! Ara wu'in ne ikusan mwuli mongai fara okwalai na narfukwa tu, nai ne rawuini ti."

²² Nanga re a Yesus awuli ya'aye nangai, "Miwasan Tuwan nai fufun ya'a adem re aillilai. ^{23,24} Kotu miwasanni ya'a adem leli ye ya'a'ami, orama na miwuli ya'ani fara adem, afo adem. Masiya'a na tamatu yeni atebi fu'ar nai, ita tamme yisin wa, nangai: Morfe i kwalur, kotu awasan Tuwan nai fufun ya'a adem, na'uda nam i ro, atu nanga re na nalafe tawil, ayi kwalur. ²⁵ Afel tangalai na fara minarsifar fel Tuwan nai fufun, na kotu nai wa tu mituman kkura ya'a

tamatu yeni, sa minadiyala fai mituman kkura da, farani Samami nai fufun, nam ami ttu'u si yyala fui tu."^o

Yahudiye ada ssa'aiye dasaman Yesus ya'a bani atebini

²⁷ Aturen dafan Yerusalem mul nama Yesus asamur lola Kwalar ssin, ne dawau tabul yya'a fara dabele Tuwan nai fufun, ani ngangafafi. Afo imam ada ssa'aiye datura de dafo agama ler si rakwin fel Yahudiye ada kul si afaladi dayi amme, ²⁸ dasamanni dangai, "Nanga ba saku ikusan re mdem manara rufa ni'a? Bani atebi'a?"

²⁹ Afo Yesus awuli ya'aye nangai, "Ma sa'u usaman emi da. Emi miwuli tongar re sa'u fara usaman'ami ffo, nama orama na sa'u uwuli tongar ne atebi sa'u. ³⁰ Afo usaman'ami onga wa: Yohanes ne nam tamatu darttir, Tuwan nai fufun ya'a atebini yi kufai na tamatu datebini? Sa minam, miwuli tongar da!"

³¹ Afo darwuli daryya'aye dangai, "Sa tawuli tanga ba ya'ani? Kotu tawuli tangai: Tuwan nai fufun atebini, sa atu nangai: Sa emi fui fai mirrenginni ya'a ya? ³² Sa tawuli tu tangai: nam bana tamatu na'ayen, nda bisa." Wa dababar tamatu betai ya'a dangai Yohanes tamatu de dawuli Tuwan nai fufun ani sersifar yeni.

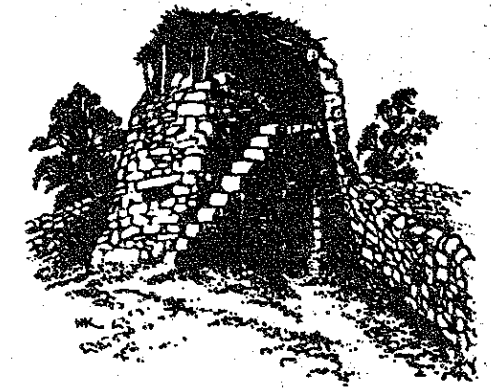
³³ Afo dawuli ya'a Yesus dangai, "Mamalingu ya'a."

Afotu Yesus nangai, "Kotu nanga ri'a, sa sa'u tu nda uwuli ne atebi sa'u ya'a'ami."

^oMa'a re re tamatu de dattiya surat Markus nai mul fara dayita lola tamatu, ayyatudi ya'a dafa'i ayat ne 26, betai nda. Ayat ne 26 nanga wa: *Sa kotu emi nda minadiyala fai mituman kkura ya'a tamatu, sa Samami nai fufun nda nam ami ttu'u si yyala fui tu.*

Yesus ayafan ya'a Tuwan nai fufun atebini si tamatu edi fui faini

12 ¹ Afui nama orama na narsifar ya'aye afa'i yafan. Awuli nangai, "Tamatu yeni adem kutan fara ayai anggur 'i. Na'amai nama afo rro'u fo ubu, afel a'el fafa fara tamatu dato'ur anggur fusi ya'a, nama dangara kwasir. Afel adem taron i ssayi fara tamatu datalar ya'a dasa'a kutan ne bana. Na'amai nama nal ya'a tamatu fara dasa'a, nama dayita yimai. Afui nama abana asamur.

Adem taron i ssayi fara tamatu datalar ya'a dasa'a kutan ne bana

² "Asamur saku narla'a ani kutan yabil tamaye ti, afo atebi ani serttebi yeni amul fara dal kutan yimai te ya'ani nama afo mul nal ya'ani. ³ Ngarin nanga re na ani serttebini ne afan re, nanga re a dalini dadayarni, dadayarni da'amai nama datebini narloi lima amul. ⁴ Afui nama kutan ddukwaini atebi ani serttebi yeni tu i. De ne ayi, nanga re a dadayar kul alai, afo dayingalni fel dayo'ai si dakuserini. Afo amul. ⁵ Afotu kutan ddukwaini atebi yeni fu'uni tu i. De ne afan re, nanga re a de dassa'a re dafunni. Afotu atebi yeni fui yeni i, sa tamatu betai ne, aye dadafa serdayar, aye dafunye.

⁶ “Afui nama etara yanai yyilini kwa’ayyen. Afo atebini i, ayiku alafa nangai: Ne narsifar sa darenginni atu.

⁷ “Ngarin nanga re na de dasa’a kutan ne dayokwa yanai ayi sa afo darwuli daryya’aye dangai: Kutan ddukwaini yanai nai ne ama, sami akoi sa atu ne namanam sau. Mima tafunni fara tal kutan nai ya’ada. ⁸ Ayi, afo dafunni, nama databe ani kkoi fai kutan yabil.”

⁹ Afotudi Yesus narsaman nangai, “Emi milafa da, atu kutan nai dukwai adem nanga ba ya’aye? Ongalai ayi afun tamatu de dafun yanai re, afui nama nal ani kutan ya’a aye fu’u ya’a dassa’a. ¹⁰ Wa ta’armi loi fai Tuwan nai fufun ler si rakwin ani re awuli sau sa’u nangai:

Ubu ne ma’a re re nda dafa’ini ya’a dadem lafu si kwalar foni, nai nai ayi ubu ne nam lafu si kwalar ’uwatu ti.

¹¹ Wa Dukwaida ya’a addem; ita tayokwa sa malasaida fel.”^p

¹² Afotu Yahudiye ada ssa’aiye darengin yafan ni’a, nanga re a dasalu ngallangandi fara dal Yesus, ayiku darla’a ya’a nal yafan ni’a sau iri, ya’a edi fui faini. Nunga re na dababar atu dalini sa tamatu betai ne kuraiye, afotu dabana faini.

Re llofi ani tal ya’a llofi, re Tuwan nai fufun ani tal ya’a Tuwan nai fufun

¹³ Aturen ssa’aiye de datebi Farisiye aye dafel Herodes ani kkwakwadi aye i Yesus amme, fara dasamanni. Dasalu

^pMazmur 118:22,23

fara narsifar sa tamatu edi fui fai re awwuli. ¹⁴ Dafan amme afo dawuli ya’ani dangai, “Tuwan a, ama marla’a a mwuli te a, nai re ti. A morsifar sa nda mre’an yeni. Ongalai a mornau tamatu mom ttongir fo re Tuwan nai fufun ani ssu’a. Sa ama masaman’a ma’attan da. Musa ler si rakwin a’am fai tafasir uballaba ya’a Romaye ada kul ne ayi ssa’ai yu’uni fai llofi de dame wa wa, yi nda? ¹⁵ Atu tafasir yi nda?”

Ngarin dawulini dam ssongai na Yesus narla’a fara dam yalani, afotu awuli ya’aye nangai, “Wa emi misalu ana yyala ya’a ya? Sa minam, misalu uballaba fera de ye ya’angu, uyokwa da.” ¹⁶ Afo dafo i dal ya’ani, nanga re a aroru tamatu owui ya’a ame uballaba ne fifin fel ani ttiya, nama asamanye nangai, “Bani owui nai, fel bani ani tam nai?”

Afo dangai, “Romaye ada kul ne ayi ssa’ai yu’uni fai llofi de damme wa wa ani.”

¹⁷ Afotu Yesus awuli ya’aye nangai, “Sa kotu re ssa’aini ne ani, sa minal ya’ani, sa re Tuwan nai fufun ani sa minal ya’a Tuwan nai fufun.” Afo yaladi afel ya’a ani llar ri’a.

Sadukiye dawuli dangai de dakkoi nda yariye mul, na Yesus nangai ongalai yariye mul tu atu

¹⁸ Afui nama tamatu aye, de Saddukiye, dayi Yesus amme fara dasamanni, ya’a dasalu ani yyala. Tamatu de

Romaye ada uballaba fera

dawuli dangai tamatu de dakkoi nda nanga ri'a fara yariye mul. ¹⁹ Afo dawuli ya'ani dangai, "Tuwan a, fi si mayira re Musa atiya fo ler si rakwin nangai, kotu na yil yeni nal odar na kwakwa fuini na akoi, sa atu odar ne atura suwir yeni den fara yil ne nam a'i ani yari.

²⁰ "Sa'aran sama si kwalisan dubuyamye. Ne mmonani nal odar, afo akoi na nata'a nam tufui. ²¹ Afotu ne airroini atura a'i, ne akkoi re, yasi den, sa ne tu akoi na nata'a nam tufui. Ne aillaini nanga tu re, ²² saku ne aidubuyamni. Sama si kwalisan dubuyamye de daturani den dam ffui na nda yeni narfola. Afui nama odar ne akoi tu.

²³ Sa kotu de dakkoi re yariye mul sa atu odar nai atura dubuyamye wadi bani den? Mongalai na atura ettuni den, na ongalai dubuyamye na'amai."

²⁴ Afotu Yesus aran nangai, "Re miwwuli re yala, ayiku minamalingu Tuwan nai fufun ler si rakwin fel minamalingu ya'a ani awasa bari yu'u. ²⁵ Atu de dakkoi yariye mul sa nda dal yil si odar ti, na tangalai Tuwan nai fufun ani serttebiye de dame fun mamui yisin. ²⁶ Ma sa'u uwuli tongar ya'a'ami ya'a tamatu dakoi na yariye mul. Nata'a miyokwa Musa ler si rakwin ani re awwuli sau Tuwan nai fufun narsifar fel Musa bana ai kwakwa ne yabil, ne sai larin nam bbanani re? Tuwan nai fufun awuli ya'ani nangai: Sa'u wa Abraham Dukwai, Isak Dukwai fel Yakub Dukwai. ²⁷ Rufa ne na tamatu laiye wadi dakoi ti, sa Tuwan nai fufun nda tamatu kkoi Dukwaidi na tamatu yyariye Dukwaidi afo ongalai yariye ya'a mamui yisin. Emi wa yala yu'u'ami ya'a miwuli minangai de dakkoi atu nda yariye mul!"

Tamatu yeni asaman Yesus nam ssongai ya'a Tuwan nai fufun ani tita si farenta de bbariye

²⁸ De dafo agama ler si rakwin yeni ayi arengin tamatu de datura Yesus darwusamye. Arengin Yesus ani llar nangai soba, afotu asamanni nangai, "Tuwan nai fufun ani tita si farenta de ba ya'a bbari yu'u?"

²⁹ Yesus aran nangai, "Ani tita si farenta de ne bbari yu'u nai wa: Israelye emi, mirengin wa da, Tuwan nai fufun, ne Dukwaida, ettuni, ettuni na'ayen. ³⁰ Midiyan yu'u ya'a minabulemui Tuwan nai fufun ne Dukwaimi. Minabulemui yu'uni bana re milafa nnal saku re middem.⁹ ³¹ Fel Tuwan nai fufun ani tita si farenta ne rro nai wa: Mobulemui tamatu tangalai fun a mobulemui'a tu.⁷ Nda Tuwan nai fufun ani tita si farenta ye tu ya'a bbari fai ro wadi."

³² Yil ne nangai, "Tuwan a, amu llar ssoba. Mom tama ya'a mwuli mongai Tuwan nai fufun ettuni fel nda Dukwaida yeni fu'uni, suma ne na'ayen. ³³ Ongalai tadiyan yu'u ya'a tabulemui Tuwan nai fufun bana re talafa ttal saku re taddem, fel tabulemui tamatu tangalai tabulemui ita tu, ri'a soba yu'u fai tafo tabul i Kwalar ssin fara dawau nama dal ya'a Tuwan nai fufun."

³⁴ Yesus arengin ne ani llar nangai soba, afotu awuli ya'ani nangai, "Amu sersifar tongir ti, mtoran si re ya'a Tuwan nai fufun nadi sau'a."

Afotudi bana tu re nda tamatu yeni wuri arribai fara asaman Yesus ya'a asalu ani yyala.

⁹Ulangan 6:4,5

⁷Imamat 19:18

Yesus awuli ya'a tamatu fara dar" amye fai de dafo agama ler si rakwin ada rau si wornau fel ada sere fafadi

³⁵ Yesus nai nai tu narnau tamatu ya'a Kwalar ssin, ne dawau tabul yya'a fara dabele Tuwan nai fufun, ani ngangafafi, afo awuli nangai, "De dafo agama ler si rakwin dawuli dangai, Kul ne Tuwan nai fufun nasinnouni ya'a fara ama, mangakwara bana Daud. ³⁶ Kotu nanga ri'a sa nanga ba saku Tuwan nai fufun Yari Bullemui nal Daud narsifar, awuli nangai:

Tuwan nai fufun awuli ya'a Dukwaingu nangai:
Mtalar felngu tadi sau limangu tarkwalai i ettu,
saku om de damangusil'a dasu'ur tuburdi alai
ya'a'a.^s

³⁷ Ongalai Daud ara fo Kul ne nangai: Dukwaingu. Sa afotu Kul ne nda mangakwara bana Daud na'ayen."

Nanga re a tamatu betai ne, darrenginni re, malasaiye fel ani sersifar.

³⁸ Narnauye tu nangai, "Misa'a fara okwalai na mifan sau de dafo agama ler si rakwin ada ya'al si buli. Iri dasalu fara tamatu dayokwaye dangai tamatu bbariye, afotu dasamur lola fanodi ada seroidi, dafa'i sertai re ssoba fel ada su'a tamatu dam tabi ya'aye. ³⁹ Fel ada su'a datalar fun ssa'aiye yididi tarroin ya'a kwalar lawuya, fel kotu dadem semanam i sekkul sa ada su'a datalar ssayi. ⁴⁰ Fel dasalu daya'al ffal bu fara dal ada kwalardi. Fel darsifar fel Tuwan nai fufun dam narui fara tamatu darengin dangai sobaye.

^sMazmur 110:1

Tamatu rufa nai atu Tuwan nai fufun natabe ani ngawul afan sauye.

Yesus narnau ani kkwakwadi nangai, tamatu de dal betai nda tangalai ffal ne ya'a, kwakwa re nadi kkwa, nal nam ffui

⁴¹ Ana te tu Yesus atalar afan ren ya'a bawun ne tamatu dam uballaba 'i, ya'a Kwalar ssin ne dawau tabul yya'a fara dabele Tuwan nai fufun. Atalar re, afular tamatu dam limadi kwangu i. Tamatu llofai ya'a ada fusa'a betai dal betai i. ⁴² Afui nama ffal odar yeni, ya'a nda nadi kwa leli ye, ayi afo nal uballaba kwakwa ro i, uballaba de nda bisa datu'ar leli ye foye.

⁴³ Nanga re a Yesus atara ani kkwakwadi, afo awuli ya'aye nangai, "Sa'u uwuli ya'a'ami fara minarla'a, ffal nai limi kwangu bari yu'u fai tamatu de nam ffui. ⁴⁴ De de, masiya'a na dal betai, efai betai tu ya'a dadi ttu'u. Sa ffal nai nda nadi tu'u te, kwakwa re nadi kwa, re fara narnam yari ffo, nam i nam ffui."

Yesus awuli re sar nai nata'a fui na dongalu'u atu

13 ¹ Yesus atura ani kkwakwadi dalafe Kwalar ssin ne dawau tabul yya'a fara dabele Tuwan nai fufun ani ngangafafi, nanga re a ani kkwakwadi yeni awuli ya'ani nangai, "Tuwan, myokwa Kwalar ssin nai dawau tabul yya'a wa! Ani ubu ssina la'uye! Kwalar nai ani llo'ir!" ² Afotu Yesus awuli ya'ani nangai, "Emi mifular Kwalar nai minangai lo'ir yu'u, ngarin nanga re na atu Kwalar ssin nai

dawau tabul yya'a wa dam nabaroi nam ffui, saku ubu wadi nda yeni ame yeni fifin."

³ Ana te tu da'ayenye datalar Saitun fu'ar wawur, dafular Kwalar ssin ne dawau tabul yya'a bana re. Afotu Petrus fel Yakobus fel Yohanes fel Andreas dasamanni dangai, ⁴ "Wa sa, re a mwwuli re ya'a Kwalar ssin ne dawau tabul yya'a fara nabaroi, ibaren te? Sa marla'a manga ba atu ya'a rakwalai de mwwuliye re fara dongalu'uye?"

⁵ Orama na Yesus narsifar ya'aye nangai, "Misa'a fara okwalai na mifan sau tamatu ada ya'al si buli, ⁶ ayiku atu nanga re na tamatu betai dama dawuli dangai: Sa'u wa Kul ne Tuwan nai fufun nasinnouni, saku betai dafan sau ya'al si buli re. ⁷ Sa tangalai na mirengin yabar ya'a tamatu dadem fe si awur, sa okwalai mibabar, ayiku nanga ri'a atu. Nunga re na sar nai nata'a fui. ⁸ Atu nanga re na llofi yeni fel llofi yeni, fano ye fel fano ye, dadem fe. Afel atu rrir darfe ya'a te, tamatu dakoi bulai ya'a te. Nanga ri'a sa sar nai fara fui si nata'a, orama na ani ma'a rre, tangalai fun odar yeni fara atalar wu'u yanai, na orama na arangar nal kwakwa sara.

⁹ "Sa emi, misa'a nam ssobi. Atu dal'ami ya'a bendar si fanodi ada ssa'aiye, afel tamatu dadayar'ami ya'a Yahudiye ada kwalar lawuya yabaldi. Dafo'ami i tu ada kul si afaladi de arddaraiye fara dasaman'ami, ayiku sa'u ana kkwakwadi emi. Ri'a sa ngallangandi ya'a miwuli sau sa'u ya'aye. ¹⁰ Sar nai nata'a fui na, yabar ssoba wa, dawuli tongar ya'a tamatu dam bana sar nai ani kwarisa si fanodi nam ffui. ¹¹ Tangalai na dal'ami na fara dasaman'ami, sa okwalai na mingel ya'a atu miwuli ya. Atu minarsifar sa miwuli kuyar re Tuwan nai

fufun awwuli ya'a'ami, re sa nda emi ami llar na Tuwan nai fufun Yari Bullemui ani.

¹² "Atu sar nai nata'a fui na tamatu dartoi llar fel sa'u saku aye dawuli tongar ada kwalisan kwakwai yi yanadi kwakwai ya'a de fara dafunye, fel kkwakwa fe'a datura ada taffar bbudi dayi'ar, saku dam tamatu dafunye. ¹³ Afel tamatu sar nai atu edi fui fai'ami, ayiku sa'u ana kkwakwadi emi. Nunga re na kotu yeni ayai fo ya'a awasan sa'u nnanga re, atu Tuwan nai fufun namni i mamui yisin.

¹⁴ "Atu miyokwa leli ye ya'a Tuwan nai fufun nam kkwangai yu'u i Kwalar ssin ne dawau tabul yya'a fara dabeleni saku e fui yu'u fai Kwalar ne ti.¹ (Sa'u Markus ya'a utiya suratunai uwuli ya'a emi re ya'a misaman suratunai yabil wa, ongai: Milafa wa minam ssobi!) Miyokwa re Tuwan nai fufun nam kkwangai yu'u i Kwalar ssin ne dawau tabul yya'a re, afotu de damme Yudea dala dakallungunye ya'a fu'ar si ngeyam yabil fara okwalai na tamatu dafunye. ¹⁵ Fel de dayaful ya'a ada lafufun sin llabai fara datalar, okwalai na dayi kwalar yabil mul ya'a dal leli ye, ¹⁶ fel de damme ada kutan si sangum, okwalai na damul ya'a fano ya'a dal ada 'ira si fasisir. ¹⁷ Atu, saku fi si mayira wadi, sa'u uwuli sau wa, kwangai yu'u ya'a odar de darddiyan fel de dafola kkwakwa. Atu dala danga ba? ¹⁸ Sa mimara fo Tuwan nai fufun fara okwalai na mila na nartom kusan si sangin, ¹⁹ ayiku atu fi si mayira wadi, tamatu dame fun sara si inora fafui. Bana sar nai ani mmulam saku sar nai ffui, fi si mayira wadi sa'u uwuli sau wa na'ayen ya'a atu ani sara si inora bari yu'u rufa nai.

¹Dawuli sau i Daniel ani suratunai yabil: Daniel 9:27, 11:31, 12:11

²⁰ Koi Tuwan nai fufun nam kwer ya'a sara si inora re, fara okwalai narui yu'u, nakwaini ana'u si tamatu dakoi dam ffui. Nunga re na nabulemui tamatu de ayilatu nna'uye, afotu nam kwer ne fafai atu.

²¹ "Atu saku fi si mayira wadi, kotu tamatu yeni ayi awuli ya'a'ami nangai: Be woi, Kul ne Tuwan nai fufun nasinnouni nai nai ti! kufai na nangai: Nai nno nno ti!, sa okwalai mirenginni, ²² ayiku atu nanga re na tamatu aye dongalu'uye, daya'al, yeni a awuli nangai, "Sa'u Kul ne Tuwan nai fufun nasinnouni", kufai na nangai, "Sa'u tamatu de dawuli Tuwan nai fufun ani sersifar yeni." Tamatu de atu dadem manara re aillilai fara tamatu dayokwa dangai dafa'i Tuwan nai fufun ani awasa. Dadem danga ri'a dasalu daya'al tamatu, saku tu dasalu de Tuwan nai fufun ayilatu nna'uye, ngarin nanga re na nda daya'al da'uye. ²³ Afotu, emi misa'a minam ssobi; ongalai nata'a dongalu'u, na uwuli o'amai ya'a'ami ti.

^{24,25} "Nunga re na aturen, sara si inora re fui, orama na, Tuwan nai fufun nam re ame mangar nalafe tawil nam ffui, saku laru nadiyala aton, fulan nadiyala nam ngalai, takun dafan fai mangar."^u

²⁶ Na'amai nama, sa'u ya'a om bana Tuwan nai fufun fara uyi tamatu, nanga re na misala fongu i udum sai, ufo ana awasa si ngalau re bbari yu'u, uma sar nai mul. ²⁷ Nanga re a atu utebi Tuwan nai fufun ani serttebidi fara

^uYesaya 13:10, 34:4

dalola da'amai sangin ai'awa, dakul tamatu de uyilatu 'o'uye ti.

²⁸ Tal yafan nai fai ai ne ara. Kotu narlar si nartayi, tarla'a ya'a fara lar ssin si re. ²⁹ Nanga ri'a tu, kotu emi miyokwa rakwalai de, sa'u orama tu wa uwwuliye re, dongalu'uye, orama na minarla'a ya'a loren yu'u ti ya'a sa'u umul ma sar. ³⁰ Sa'u uwuli ya'a'ami fara minarla'a, atu nanga re na tamatu sa'aran nai nata'a fuiye na rakwalai de sa'u uwwuliye re dongalu'uye. ³¹ Sar si mangar la'ardi atu nanga re na fui, ngarin nanga re na sa'u ler si fafangu nda fui, sa'u uwuli te a, nnanga re ti.

³² Nda yeni narla'a ya'a mayira ba atu sa'u uma sar nai mul. Tuwan nai fufun ani serttebidi nda darla'a, sa'u tu, Tuwan nai fufun yanai, nda orla'a, Samangu na'ayenni ya'a narla'a. ³³ Mi'atangu afel misa'a minam ssobi! Ayiku emi nda minarla'a atu ibaren kwer ne nartutu. ³⁴ Sa'u ubana na uma sar nai mul atu, tangalai fun kwalar ye dukwai abana nar'asse. Nata'a abana na awuli ya'a ani serttebidi ya'a dasa'a ani kwalar. Atebiye na'amai, yeni a adem te, fel atebi ne ame sarlefafi asa'a nam ssobi. ³⁵ Nanga ri'a tu emi mi'atangu fel misa'a minam ssobi, ayiku nda minarla'a atu ibaren te kwalar dukwaini amul. (Ri'a uyafan ya'a sa'u uma sar nai mul). Kufai na umul fo fafa 'olai yi, fi ssinadi yi, toru dayu'u yi, kufai na wumur wun narssiyarni. ³⁶ Okwalai saku uma na, minal ta'armi faingu ti. ³⁷ Wa sa'u uwuli wa, nda uwuli ya'a emi na'ayen, na uwuli ya'a de dawasanngu dam ffui: mi'atangu fel misa'a minam ssobi!

DAL YESUS NAMA DAFUNNI
(14:1-15:47)

Imam ada ssa'aiye dasalu ngalangandi ya'a fara dal Yesus

14 ¹ Efai mayira ro nama Yahudiye dadem rora si tafir ya'a ta'ardi ila'i ame Tuwan nai fufun nal sabudi kwakwai fai Mesir, fel da'a roti re nda dafa'i maihes yya'a. Rufa ne na imam ada ssa'aiye datura de dafo agama ler si rakwin nai wa dasalu ngallangandi ya'a fara dal Yesus nama dafunni, sa okwalai na tamatu darla'aye. ² Darwuli daryya'aye dangai, "Okwalai talini nartom dadem rora si tafir, atu yaifai rufa si anayi'ar ya'ada.

Odar yeni adem re ssoba yu'u tutu Yesus

³ Fi si mayira re Yesus ame Betania, mayira ye atura tamatu yeni, dara foni dangai Simon Kkwanaini, damanam ya'a ani kwalar. Nai wa damanam na odar yeni ayi, afo lura re mangngai, re feli bbari, fai botal yeni daddemni fo ubu. Angayal wata botal ne ya'il, nama aso'a sau Yesus kul alai nam ffui.

⁴ Aye ya'a dame re kuraiye ya'a re odar ne addem, afo darwuli daryya'aye dangai, "Wa na'alefar lura mangngai re i kul alai ya'a ya? ⁵ Ongalai dakwangu na'u, feli bari. Maisa'a tam noban nara'u yeni nata'a tadafa feli. Soba dakwangu nama dal feli ya'a de nda dadi kwa." Afo dabarai tanni.

⁶ Nanga re a Yesus narsifar ya'aye nangai, "Minadiyala faini! Miwusamni ya'a ya? Ongalai adem re ssoba yu'u

tutungu. ⁷ Wa fara mikwangu ya'a mitanai de nda dadi kwa? Ongalai tamatu de dame fel'ami ssel, sa tangalai na minarsilaiye, sa minal ami fusa'a te ya'aye. Sa'u sa atu nda ume wa fel'ami fara midem re ssoba tutungu. ⁸ Odar nai, nata'a ukoi na aso'a lura mangngai saungu fara nataruwan fun ya'angu ata da'amngu. Ongalai, re ani 'uwatu nal te a, adem re ti. ⁹ Sa'u uwuli ya'a'ami fara minarla'a, tamatu dawuli Yabar Ssoba wa lola sar ai'ui nai, dalafe te dayi te, sa dawuli fel re odar nai addem tutu sa'u. Nanga ri'a sa tamatu ta'ardi ila'i ame re addem."

Yudas ayi awuli ya'a imam ada ssa'aiye fara aroru Yesus ya'aye

¹⁰ Afotu, Yesus ani kkwakwadi, urafi ye na roye de, yeni, atam Yudas Iskariot, ayi imam ada ssa'aiye damme. Ayi, awuli ya'aye fara awuli tongar Yesus ya'aye. ¹¹ Darengin ani llar, nanga re a afotu malasaiye fel. Nanga re a datoran ya'a fara dal uballaba aye ya'ani. Afotu bana mayira ne tu Yudas asalu ngallangandi ya'a fara awuli tongar Yesus ya'aye.

Yesus atura ani kkwakwadi da'a ani manam ser"aba

¹² Mayira de Yahudiye da'a roti re nda dafa'i maihes ya'a, ani mayira ne ma'a rre sa dafun domba kwakwa fara ila'i fun ta'ardi ame fi si mayira re Tuwan nai fufun nal sabudi kwakwai fai Mesir. Mayira tu ne Yesus ani kkwakwadi dasamanni dangai, "Ama mataruwan tabul si

manam te ya'ada i ba, fara ta'a si ta'arda ame Tuwan nai fufun nal sabuda kwakwai fai Mesir?"

¹³ Afotu atebi ani kkwakwa roye nangai, "Myi Yerusalem sa atu nanga re na mi'aikwa yil yeni atabai kwar fo kuror, afo mikuyarni. ¹⁴ Aturen ayaful nal kwalar ye, orama na miyi mifai yiri kwalar ne dukwai minangai: Tuwan ne narsaman ya'a taron ne, fara atura ani kkwakwadi damanam yya'a, ame ba. ¹⁵ Nanga re a tamatu ne atu awurseli taron ssin ye i orfotu ya'a'ami. Taron ne dataruwan da'amai ti fel sasal si adera. Sa afotu miyi minataruwan tabul si manam i re ya'ada."

¹⁶ Afotu roye dabana Yerusalem. Dafan re sa sersifar re Yesus awwuli ya'aye na'uda te narralni. Nanga re a dafo fatu tu re, dataruwan tabul si manam i.

¹⁷ Fi'ai nama Yesus atura ani kkwakwadi urafi ye na roye de dayi. ¹⁸ Nai wa tu datalar ya'a damanam afotu Yesus awuli ya'aye nangai, "Sa'u uwuli ya'a'ami fara minarla'a ya'a emi wa mitura sa'u tamanam wa, yeni atu nanga re na awuli tongar sa'u ya'a de dasalu fara dafunngu." ¹⁹ Darengin ri'a afo dartutu si darmoraiye, afotu yeni a asamanni, "Re si sa'u yi...?" ²⁰ Afotu awuli ya'aye nangai, "Tamatu ne, emi tamatu fatin wur na ro wadi yeni. Tamatu ne atura sa'u matofu ama roti i diyan ettuni na'amai. ²¹ Sa'u wa, ya'a om bana Tuwan nai fufun fara uyi tamatu, atu ukoi tangalai fun re dattiya sau sa'u fo Tuwan nai fufun ler si rakwin, nunga re na ani aseta yu'u atu atalar tamatu ne awuli tongar sa'u re, saku alafa nangai: Soba okwalai na ukwara!"

²² Nai wa tu damanam afotu Yesus nal roti yeni, abele Tuwan nai fufun ya'a nal ya'aye, nanga re a ayiya feta nam kkwakwa nama nal ya'a ani kkwakwadi, afo awuli nangai, "Minal roti wa, fatanngu nai wa." ²³ Na'amai nama nal nnan kwar yeni salini ya'a anggur afo awuli Tuwan nai fufun

Yesus nal anggur nangai, "Ana kudu nai wa, re fara ukoi ya'a tamatu llofai ada ngaran na nartar."

ani bullemui ya'a nai re ya'aye tu, nanga re a nal nnan kwar ne, nalini ya'aye, afo dan faini da'amai.

²⁴ Awuli ya'aye nangai, "Ana kudu nai wa, re fara ukoi ya'a tamatu llofai ada ngaran na nartar. Sa'u ukoi sa afo fatu Tuwan nai fufun ani kwer ya'a uyi seroi ya'a tamatu fel Tuwan nai fufun, fara fowuldi i ettu. ²⁵ Sa'u uwuli ya'a'ami fara minarla'a ya'a na'uda on anggur mul ti saku Tuwan nai fufun nadi sau sar nai ai"ui; tam rora ya'a, nama on mul.

²⁶ Afotu dal yaba, dabele Tuwan nai fufun. Da'amai, nama dalafe re; dayi Saitun fu'ar.

Yesus awuli ya'a Petrus nangai, "A atu mwuli mongai nda morla'a sa'u."

²⁷ Yesus awuli ya'a ani kkwakwadi nangai, "Atu nanga re na emi wa mila faingu mina'amai, ayiku Tuwan nai fufun awuli fo ler si rakwin nangai:

Sa'u ufun dukwaidi sa atu domba dala datarisa."

²⁸ Ngarin nanga re na atu sa'u yaringu mul tu sa ufedi'ami Galilea."

²⁹ Afo Petrus awuli ya'ani nangai, "Masiya'a na wadi dala fai'a da'amai, sa'u sa nda."

³⁰ Afotu Yesus aran nangai, "Sa'u uwuli tongar ya'a'a fara morla'a, fi nai tu, nata'a toru dayu'u mai ne rro, na a mwuli mai lai ti mongai nda morla'a sa'u."

³¹ Ngarin Yesus awuli nanga ri'a na Petrus adiyani fafi ya'a awuli nangai, "Masiya'a na sa'u ukoi fel'a, atu nanga re

^vZakharia 13:7

na nda uwuli ongai nda orla'a'a!" Nanga re a ani kkwakwadi dawuli danga tu ri'a dam ffui.

Yesus amara fo Tuwan nai fufun ya'a Getsemani

³² Afotu dafan fafa surin ye atam Getsemani, orama na Yesus awuli ya'a ani kkwakwa aye nangai, "Mitalar wa da, na sa'u ubana orsifar fel Tuwan nai fufun." ³³ Afotu atura Petrus si Yakobus si Yohanes dabana, nanga re a arsiraini si ardowarni. ³⁴ Afotu awuli ya'aye nangai, "Iringu fafi ddiyan tangalai fun fara ukoi. Emi mime wa, milungar ata sa'u."

³⁵ Afotu Yesus asamur i mona kwa nama afan talar ya'a fafa, orama na amara fo Tuwan nai fufun fara okwalai na nartom abayyal re Tuwan nai fufun nam kwer ssau ya'ani.

Yesus amara fo Tuwan nai fufun ya'a Getsemani

³⁶ Awuli ya'a Tuwan nai fufun nangai, "Bafa, a nda mom leli ye aililai, sa mom mol abayyal nai faingu. Ngarin nanga re na okwalai na mdem re sa'u ana ssu'a, na re a amu ssu'a."

³⁷ Afui nama amul ya'a ani kkwakwa laiye de damme, na nai wa den. Afangunye afotu awuli ya'a Petrus nangai, "Simon, a mon? Wa, nda bisa mlungar jam yeni?" ³⁸ Afui nama awuli ya'aye nam ffui nangai, "Milungar fara minarsifar fel Tuwan nai fufun, si okwalai na ai ttutuiye ada ssa'aini asolan nal'ami. Sa'u orla'a ami su'a midem wa sa'u uwwuli wa, ngarin nanga re na nda uwatu'ami."

³⁹ Afotu abana tu, asol Tuwan nai fufun mul tangalai fun orama tu wa re. ⁴⁰ Afui nama amul ya'aye tu. Nangai ayi, na nai wa dden tu, ayiku matadi akonga yu'u. Afangunye, nanga re a nda dingalye ya'a damatau.

"Nai wa tu minnen, nata'a matami sali? Mikwanger te!"

⁴¹ Afotu abana mai ne llai, amul i tu, na nai wa tu dden. Nanga re a afangunye awuli ya'aye nangai, "Nai wa tu minnen, nata'a matami sali? Mikwanger te! Sa'u ya'a om bana Tuwan nai fufun fara uyi tamatu, sa'aran wa tamatu yeni fara awuli tongarngu ya'a de dadem re kkwangai. ⁴² Mikwanger fara tayi, ne fara awuli tongar sa'u ya'aye, nai ne aturaye dama ti."

Yudas atura tamatu fara'a ye i fara dal Yesus

⁴³ Yesus nai nai tu narsifar na Yudas ama. Yudas nai, Yesus ani kkwawkadi urafi ye na roye de, yeni. Ama, atura fara'a ssin ye dafo wuri si ai tobai. Fara'a nai dafo serttebi fai imam ada ssa'aiye si de dafo agama ler si rakwin fel Yahudiye ada kul si afaladi.

⁴⁴ Yudas awuli tongar Yesus ya'a de daturani ti, nangai, "Kotu sa'u usuma tamatu yeni, tamatu ne nai ne. Minadi runi fel mifoni bana."

⁴⁵ Dafan Yesus a damme, afotu ayi atara ani, nangai, "Ana ssa'aini!", afo asumani. ⁴⁶ Nanga re a tamatu de daturani re dayi dadi runi. ⁴⁷ Afotu ani kkwawkadi, de damme re, yeni nal ani wuri fai rumai nanga re a ayakur nal Imam ada Ssa'ai Yu'uni ani serttebini ta'ir fin ye fai.

⁴⁸ Afotu Yesus asamanye nangai, "Wa, emi midem nanga wa ya'a ya? Minangalai san na atu mima sa tadem fe, nai wa na mifo dayar si ngawul. ⁴⁹ Ongalai mayira salidi miyokwa ornau tamatu ya'a Kwalar ne dawau tabul yya'a fara dabele Tuwan nai fufun sa nda minalngu. Aturen sa'aran namani midem nanga wa, farani re dattiya sau sa'u

fo Tuwan nai fufun ler si rakwin nartutu.”⁵⁰ Nanga re a ani kkwakwadi dala faini da'amai.

⁵¹ Nunga re na kwakwa tubbai yeni akuyar Yesus, narttanani fo sabola ye na'ayen. Tamatu de fara dadi runi tu, dadi ani sabola,⁵² nanga re a natabe, afotu ala na tabir kwatan.

De datalar fo Yahudiye ada tabar ler dasaman Yesus, nama dam yala afanni, ayiku awuli nangai nam bana Tuwan nai fufun

⁵³ Fara'a ne, orama tu re wa dal Yesus re, dafoni i Imam ada Ssa'ai Yu'uni amme. Afotu imam ada ssa'aiye datura Yahudiye adaye fel de dafo agama ler si rakwin darkulye ya'a re. ⁵⁴ Nunga re na Petrus nadile kuyarye saku Imam ada Ssa'ai Yu'uni ani ngangafafi. Nanga re a atura de dasa'a re damarir sai.

⁵⁵ Imam ada ssa'aiye dafel ssa'aiye de datalar fo Yahudiye ada tabar ler dame re dam ffui, dasalu tamatu fara dawuli ngur fafa dangai Yesus yalani, fara dadafa ani yyala sa dafunni. Ngarin nanga re na nda dadafa yeni ya'a ani sersifar ttongir fel aye fu'u ada,⁵⁶ ayiku ngarin tamatu betai dayi dadem rau ngur fo Yesus dangai yalani, na ada sersifar ila'i narralni.

⁵⁷ Afotu aye dartamarer dadem rau ngur foni dangai,⁵⁸ “Ama marengin awuli nangai, atu asai Kwalar ssin ne dawau tabul yya'a fara dabele Tuwan nai fufun, ne tamatu daddem, orama na ayadum ye fu'u tu, suma mayira lai sa fui, de ne

tamatu nda dadem.”⁵⁹ Nunga re na sersifar wa tamatu dawwuli wa, narral fai re aye fu'u dawwuli tu.

⁶⁰ Afotu Imam ada Ssa'ai Yu'uni nartamarer orama na asaman Yesus nangai, “Wa, a nda morsifar ya'a ya? Ongalai tamatu wadi daroban'a dangai yala'a.”⁶¹ Nunga re na Yesus ila'i nam koiffui.

Imam ada Ssa'ai Yu'uni asaman Yesus.

Afotu asamanni tu nangai, "A wa si Tuwan nai fufun yanai, Kul ne Tuwan nai fufun nasinnouni fara ama?"

⁶² Afotu Yesus atoran nangai, "E, sa'u re. Afel sa'u ya'a om bana Tuwan nai fufun ti fara uyi tamatu, atu nanga re na misala fongu utura Tuwan nai fufun, ne ani awasa bbari yu'u, mame ettu, afel atu misala fo sa'u tu, ya'a ume mona fai sar bai"ui nai, om bana Tuwan nai fufun umul ma fo udum sai."

^{63,64} Nanga re a Imam ada Ssa'ai Yu'uni ayiya feta ani labun i alai afo awuli nangai, "Tamatu nai naryafanni fel Tuwan nai fufun! Okwalai tasalu tamatu tu ya'a dawuli tongar ani yyala, emi na'ayen mirengin yu'u ta'armi ti ya'a ani sersifar. Sa milafa, atu tanga ba ya'ani?"

Nanga re a iri nam ffui dam yala afan Yesus, fel dawuli fara dafunni. ⁶⁵ Nanga re a aye danar sauni fel dayofa lungai si mai si datomalni. Orama na dawuli ya'ani dangai, "Mom, mwuli tongar. Baye datomal'a?" Na'amai nama de dassa'a dafoni bana, afo datomalni tu.

Petrus awuli nangai nda narla'a Yesus

⁶⁶ Nai wa tu dasaman Yesus, nunga re na Petrus nai nai tu ngangafafi, afotu kwakwa odar yeni, Imam ada Ssa'ai Yu'uni ani serttebini, alingan, ⁶⁷ ayokwa Petrus namarir sai, nanga re a ayi ayerini bana lungai si mai, afo awuli ya'ani nangai, "A wa mtura Yesus, ne nam bana Nasaret re."

⁶⁸ Afotu Petrus awuli ya'ani nangai, "A mwuli ya ni'a?" Afo nalafe re ayi ttena ani sarlefafi, nanga re a toru dayu'u.

⁶⁹ Kwakwa odar ne ayokwani i re tu, afotu awuli ya'a tamatu de damme re nangai, "Tamatu de, yeni tu nai."

⁷⁰ Afotu Petrus arengin, nanga re a awuli nangai, "Sa'u na'uda!"

Ana te tu afotu tamatu de damme re re dawuli ya'a Petrus dangai, "Ongalai a wa tu mtura Yesus, ayiku a tu Galilea sukwar."

⁷¹ Afotu awuli ya'aye nangai, "Kwabi Dukwaida, sa'u nda orla'a tamatu ne miwwulini re. Kotu sa'u uya'al sa atu nanga re na Dukwaida afun sa'u."

⁷² Ba'a ettu ne a toru dayu'u mul mai ne rro. Nanga re a Petrus ta'ir dakwa ya'a re Yesus awwuli ya'ani nangai, "Atu toru nata'a dayu'u mai ne rro na a mwuli mai lai ti, mongai nda morla'a sa'u." Nanga re a aten.

Pilatus asaman Yesus

15 ¹ Mairre ddowi kwatan afotu ssa'aiye de datajar fo Yahudiye ada tabar ler datoran dal dam ffui ya'a re daddem. Nanga re a da'akwai Yesus afotu dafoni bana, dalini ya'a Romaye ada ssa'aiye yeni, atam Pilatus, ayi Gubernur fai Yudea.

² Afotu Pilatus asamanni nangai, "Yahudiye ada ssa'ai yu'uni a, yi nda?"

Afo Yesus awuli nangai, "Nai tu re mwuli re."

³ Afotu imam ada ssa'aiye darobanni dangai adem fun re kkwangai. ⁴ Afo Pilatus asamanni mul nangai, "Tamatu wadi da'alefar yu'u daroban'a dangai mdem re kkwangai, sa a nda morsifar ya'a ya?"

⁵ Ngarin nanga re na Yesus nda dingalni, afotu Pilatus yalani afel.

⁶ Pilatus nai, kotu Yahudiye dam rora ya'a ta'ardi ame fi si mayira re Tuwan nai fufun nal sabudi kwakwai fai Mesir, sa ila'i nal iri ada tamatu, de damme bui re, yeni fai bui ya'aye. ⁷ Rufa ne na tamatu yeni atam Barabas ame bui. Ame bui atura tamatu serffun aye ya'a dadem fe fel Romaye fara dayingalye fai ada fin. ⁸ Nanga re a tamatu betai dayi dawuli ya'a Pilatus fara nal tamatu yeni fai bui, tangalai fun re fi si mayira re addem.

⁹ Afotu Pilatus asamanye nangai, "Ami su'a ol tamatu ne

Dabarai fo ddanga re dangai, "Mortebi dalafarni!"

dawwulini dangai Yahudiye ada ssa'ai yu'uni ya'a'ami?" ¹⁰ Narsaman nanga ri'a ayiku narla'a ya'a imam ada ssa'aiye datasai Yesus nai wa na dafoni i ya'ani. ¹¹ Nunga re na imam ada ssa'aiye datebi tamatu de fara dawuli ya'a Pilatus si okwalai na nal Yesus na nal Barabas ya'aye. Afotu dawuli ya'ani.

¹² Nanga re a Pilatus asamanye mul tu nangai, "Sa atu tamatu ne, minangai Yahudiye ada ssa'ai yu'uni, onga ba ya'ani?"

¹³ Afo dabarai fo, dangai, "Mortebi dalafar si daloini i ai fara akoi."

¹⁴ Pilatus nangai, "Udem onga ri'a ya'ani ya'a ani yala ya?"

Nunga re na dabarai fo ddanga re dangai, "Mortebi dalafarni!"

¹⁵ Pilatus ani su'a fara okwalai na datutu si dayanni tu, afotu nal Barabas fai bui ya'aye, fel atebi ani tamatu ffe di dadayar Yesus fo ada ddifil, de daddemye fo tabul alai nama dadimal tabul tul iye, yeni, saku muri ngursila, orama na dalafar si daloini fara akoi.

Romaye ada tamatu ffe di dawur ratu si damel Yesus

¹⁶ Dadayarni da'amai, afotu dafoni i Gubernur ani kwalar, fin ne tamatu ffe damme. Nanga re a dakul ada ttakuidi, ¹⁷ orama na damni afa'i sertai tangalai ada ssa'aiye, damni afa'i labun kassumba afel dakaliba ai kkwerai re nam kurrafur, dadem ttana kul fo, nama dam i kul alai. Dadem danga ri'a fara namatau ayiku nai, tamatu dawulini dangai

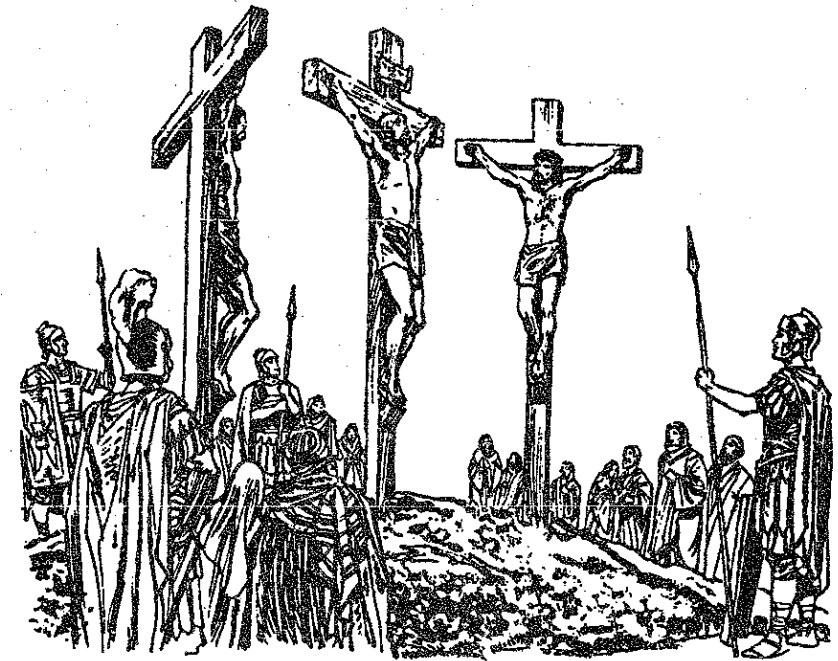
Romaye ada tamatu ffeidi damel Yesus fara namatau

bana fara dalafarni i ai si daloini fara akoi.

Dalafar si daloi Yesus

²¹ Dafan sala tafuran afotu datanoi tamatu yeni atam Simon, Kirene sukwar, nam bana fano ye ayi Yerusalem. Tamatu nai Aleksander atura Rufus samadi. Afo datebini atabai ai ne fara dalafar Yesus 'ini. ²² Nanga re a dafo Yesus i fu'ar ne atam Golgota (ri'a ya'a kul fa'ai fu'ar). ²³ Afotu dal anggur re dal kwa'ar 'i ya'ani fara nan si tangalai dalafar si daloini sa okwalai na arangar ssarai, nunga re na e fui fai nnan. ²⁴ Nanga re a dalafar si daloini i ai ne. Na'amai nama dasan dadu ya'a ani sertai fara yeni adafa te a, nal re ya'ani.

Yahudiye ada ssa'aini. ¹⁸ Afui nama datara foni dangai, "Yahudiye ada ssa'ai yu'uni a!" ¹⁹ Afel datomalni isammul fo ai kwakwa yeni si danar sauni, fel dam yaba tuna ya'a yabai wu'in fara tangalai fun dabeleni. ²⁰ Dawur ratu si damelni da'amai, orama na dafai labun kassumba ne faini, na damni afa'i ani sertai mul. Afui nama dafoni

Dalafar si daloi Yesus i ai fara akoi

²⁵ Dalafar si daloini re na nai wa tu mairre ddowi. ²⁶ Romaye ada tabar ler, ya'a dafun tamatu rufa nai, sa datiya ani yyala nama dam i kul alai fifin ya'a ai ne dalafarni 'i; sa afotudi nanga re a datiya dangai, "Nai Yahudiye ada ssa'ai yu'uni", nama dam i Yesus kul alai fifin. ²⁷ Afel dalafar tamatu, de da'ababu tamatu fel ada barlai, roye tu felni, yeni i Yesus ani fin mmila, yeni i ani fin nnggafa.^w

^wMa'a re re tamatu de dattiya suratu Markus nai mul fara dayita lola tamatu, ayyatudi ya'a dafa'i ayat ne 28, betai nda. Ayat ne 28 nanga wa: *Nanga ri'a namani Tuwan nai fufun ler si rakwin nartutu ya'a re dattiya sau Yesus ya'a "Tamatu dawuli dangai, nai tu tamatu kkwangaiye."* (Yesaya 53:12)

²⁹ De dalingan re ila'i dam ara mmangim tutuni si dawur ratuni fel dawuli ya'ani dangai, "Ongalai a mwuli mongai fara msai Kwalar ssin ne dawau tabul yya'a fara dabele Tuwan nai fufun afui nama myadum tu, mayira lai sa fui. ³⁰ Kotu amu awasa bari nanga ri'a, sa mom, mollu'a fai ai ne fara okwalai na mko!"

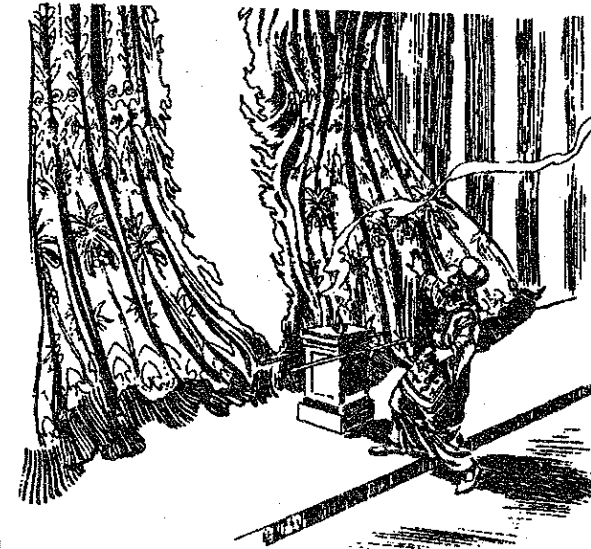
³¹ Afel imam ada ssa'aiye fel de dafo agama ler si rakwin tu darwuli daryya'aye dangai, "Aye fu'u, nai naldi fai kkoi fafui, nunga re na nai akoi si wa na nda bisa adem leli ye tu! ³² Kotu nai ayi Kul ne Tuwan nai fufun nasinnouni fara ama afel ayi ssa'aiye fai Israel, sa soba nalluni fai ai ne fara ita tayokwa fel tawasanni." Afel tamatu roye de, dallafar si dalloiyefelni re a, da'alefar yu'u dawur ratuni tu.

Yesus akoi

³³ Aturen laru tturun, nanga re a fafa 'olai ya'a tobai ne nam ffui saku kwarssor. ³⁴ Afui nama Yesus nartara nam ssin fo lardi nangai, "*Eloi, Eloi, lama sabaktani.*" Awuli nanga ri'a ya'a nangai, "Tuwan nai fufun, sa'u samangu a, sa mbana faingu ya'a ya?"^x

³⁵ Afotu tamatu aye damme re darengin ri'a afotu dangai, "Mirengin, nai ne atara Elia." ³⁶ Nanga re a tamatu yeni ala i, nal se tangngofa ye, re iri daffa'i ya'a darom kwar fo. Nal, atofu i anggur anggela nama nam i ai surin, alor i Yesus fafi sukwai. Afo awuli nangai, "Ta'ata da, fara tayokwa atu Elia ama namni nallu fai ai nai yi nda." ³⁷ Nunga re na ba'a ettu ne a Yesus nabarai nam ssin tu, afo

^xMazmur 22:1

Yesus akoi nanga re a fasir llabai ne iyafeta bana ssayi saku fafa

akoi. ³⁸ Akoi, nanga re a fasir llabai ne, re dam ayi ase ya'a taron mmoyum ne imam dayyi fel ne mmoyum yu'u ya'a Kwalar ssin ne dawau tabul yya'a fara dabele Tuwan nai fufun, iyafeta bana ssayi saku fafa. ³⁹ Afotu tamatu ffe ada ssa'aini, ne asa'a re daloi Yesus yya'a, arengin nabarai afel ayokwa ani kkoi, nanga re a nangai, "Wa, ongalai tamatu nai Tuwan nai fufun yanai!" ⁴⁰ Odar bu aye dame re, dayokwa rakwalai nai bana ssau. Odar de datura tu Maria Magdalena, fel Maria, Yakobus ne mmurini atura Yoses sinadi, fel Salome. ⁴¹ Odar de, re fi si mayira re Yesus ame Galilea, na dafi si dakwata'uni. Odar betai tu, de daturani ya'a Yerusalem, dame tu re.

Da'am Yesus

Da'am Yesus

aturaye datalar fo Yahudiye ada tabar ler. Nai tu a, awasan ya'a atu fi si mayira te na Tuwan nai fufun atara tamatu ya'a dayi ani bbalasabil. ⁴⁴ Pilatus yalani afel ya'a Yesus akoi ti. Afo atara tamatu ffe ada ssa'aini, asamanni nangai, "Wa, Yesus akoi ti?" ⁴⁵ Afo tu tamatu ffe ada sa'aini ne atoran. Nanga re a Pilatus nam toran ya'a Yusuf nal Yesus ani kkoi fara da'amni. ⁴⁶ Afo tu Yusuf abana atu'ar fasis re ssoba, afui nama dayi datar fai Yesus fai ai ne dallafarni 'i, orama na ayofani fo fasis re. Na'amai nama dafoni bana, damni i botu ye yabil. Botu ne tamatu da'el i tabar yirin ye. Da'amni da'amai, orama na dawulur wu'u ubu lau yeni i

⁴² Mayira tu ne Yesus akoi re, tamatu da'amai ada diyan si naroban ata mairre, mayira ne Yahudiye dar'oranye fai ada noban surandi. Afo tu kwarssor tu ne ⁴³ Yusuf, ne nam bana Arimatea, nam wuri arribai ya'a ayi Pilatus amme, asol Yesus ani kkoi fara dayangur si da'amni tu. Yusuf nai tamatu dam ngarandi ya'a

botu ne rofafi. ⁴⁷ Rufa re na Maria Magdalena atura Maria, Yoses sin, dame tu re, dayokwa damni i botu ne.

YESUS YARINI MUL

(16:1-20)

Tuwan nai fufun ani serttebi yeni, ya'a nam bana mamui yisin, awuli ya'a odar de dasalu Yesus ani kkoi, nangai, yarini mul ti

16 ¹ Ani mairre, mayira ne dar'oranye fo, ani fi'ai, orama na Maria Magdalena fel Maria, Yakobus sin, fel Salome datu'ar kwa'ar re lengui mangngai fara dabana dayayir sau Yesus i botu. ² Afui nama hari Minggu ani mairre ddowi, laru ayawar orama na dasamur ya'a ani botu. ³ Dafan sala tafuran afo darwuli daryya'aye dangai, "Atu nama bani afantanda nal ubu ne fai botu ne rofafi?"

Dayokwa na ubu ssina la'uni ne nabawulur fai tawil ti

⁴ Nunga re na dafan ren, dayokwa na ubu ssina la'uni ne nabawulur fai tawil ti. ⁵ Nanga re a dawui i botu ne yabil afo

dayokwa na kwakwa tubbai yeni, afa'i labun ssin ddelai ye, atalar botu ne yabil ani fin mmila. Nanga re a datol da'amai.

⁶ Afotu yil ne awuli ya'aye nangai, "Okwalai na mibabar! Misalu Yesus, ne nam bbana Nasaret, ne dallafar si dalloini re. Nda ame wa, na yarini mul ti! Miyokwa, re damni 'i, nai

"Nda ame wa, na yarini mul ti!"

re walai ti! ⁷ Sa minam mibana, miwuli ya'a ani kkwakwadi, fel Petrus tu, minangai: Yesus afedi'ami ya'a Galilea. Miyi re nama atu miyokwani, tangalai fun re awwuli ya'a'ami ti."

⁸ Nanga re a dababar si darror afotu dala fai botu ne. Nda dawuli leli ye ya'a tamatu ayiku dababar.

Yesus dongalu'uni sau tamatu

⁹ Yesus yarini mul fo hari Minggu ani mayira ttutui, nanga re a ma'a rre sa dongalu'uni sau Maria Magdalena, ne ma'a re re Yesus ayinal ai ttutui dubuyamye ffaini.'
¹⁰ Afotu odar ne abana, awuli tongar ya'a tamatu de, fi si mayira re datura Yesus re. Ayi na tamatu de nai wadi tu datten.

¹¹ Afotu awuli ya'aye nangai, "Yesus yarini mul ti! Orama tu wa uyyokwani!" Ngarin nanga re na nda darenginni, dangai aya'al.

¹² Aturen Yesus dongalu'uni sau tamatu de roye tu ya'a sala tafuran, dayi fano ye, si ma'a rre nda dayer aikwani. ¹³ Ana te tu nama dayer aikwani, nanga re a damul, dam yabar ya'a de damme. Nunga re na roye tu de, dafo yabar tu re a, tamatu de nda darenginye.

¹⁴ Afui nama orama na dongalu'uni mul tu sau ani kkwakwadi tamatu fatin wur na ye nai wa datalar ya'a semanam. Arai tanye ya'a nda dawasanni afel ada ttaringan 'uwatu saku nda darengin tamatu de dafo yabar sauye ya'a dangai, "Yarini mul ti."

¹⁵ Nanga re a awuli ya'aye nangai, "Mibana milola sar nai nam ffui, minalafe te myi te, miwuli yabar ssoba wa ya'a tamatu sar nai nam ffui. ¹⁶ De darengin yabar ssoba wa na dawasan sa'u fel damdi dartir, sa Tuwan nai fufun na'udi i mamui yisin, sa de nda dawasangu, atu ayingalye fai mamui yisin. ¹⁷ Sa atu de dawasangu, nanga re na Tuwan nai fufun nal awasa ya'aye fara dafa'i ana tam ya'a dayingal ai

'Ma'a re re tamatu de dattiya surat Markus nai mul fara dayita lola tamatu, sa betai nda dafa'i ayat ne 9 saku ne 20.

ttutuiye fai tamatu, fel dal tamatu lardi re nda darlla'a, ¹⁸ fel kotu dadi dabu'ai si kwaraman si dan da'a sa nda danga te, fel dadi feta tamatu de ssaraiye afo sobaye."

¹⁹ Aturen Dukwaida Yesus narsifar felye na'amai, afotu nanga re a ta'afoni ya'a Tuwan nai fufun mamui yisin, orama na Tuwan nai fufun namni afan talar yai ani fin mmila; ri'a ame mona fai sar si mangar la'ardi nam ffui. ²⁰ Nanga re a ani kkwakwadi dabana dam yabar lola sar nai nam ffui fo Tuwan nai fufun ler si fafi. Afel Dukwaida tu afantanye, namdi dadem manara re aillilai fara tamatu darla'a dangai re dawwuli re nam bana Tuwan nai fufun.